

Innst. S. nr. 46

(2003-2004)

Innstilling til Stortinget fra energi- og miljøkomiteen

St.meld. nr. 25 (2002-2003)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Innledning

Stortingsmeldingen om Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand rapporterer om utviklingen i miljøet og om Regjeringens miljøvernpolitikk på de miljøvernpolitiske resultatområdene. De største globale miljøutfordringene vi står overfor er trusselen om menneskeskapt klimaendring, tapet av biologisk mangfold og bruken av helse- og miljøskadelige kjemikalier.

Regjeringens viktigste tiltak for å møte miljøutfordringene er:

- Gjennomføre nasjonalparkplanen og gjenstående tematiske verneplaner, samt intensivere arbeidet med skogvern.
- Intensivere arbeidet mot helse- og miljøfarlige kjemikalier.
- Nasjonal oppfølging av Kyotoprotokollen, og tiltak overfor de norske utslippene også før 2008.
- Arbeide internasjonalt for en mer ambisiøs klimavtale etter 2012.
- Forsterke innsatsen for opprydding i forurenset grunn i havne- og fjordområder.
- Legge til rette for en langsiktig politikk med sikte på økosystembasert forvaltning av kyst- og havområdene.
- Følge opp den politiske erklæringen og handlingsplanen fra Toppmøtet om bærekraftig utvikling i Johannesburg (WSSD) nasjonalt og internasjonalt, og sørge for å stoppe tapet av biologisk mangfold i tråd med målene fra Toppmøtet.
- Styrke innsatsen for å sikre naturverdiene i vassdragene.

- Styrke innsatsen for et helsefremmende og miljøvennlig friluftsliv.
- Styrke innsatsen for å ta vare på viktige kulturminner.
- Forsterke innsatsen for å redusere miljøproblemer i de største byområdene.

Regjeringen vil fortsette arbeidet med å utvikle mer fleksible og effektive virkemidler - blant annet økonomiske og markedsbaserte virkemidler. Dette kan være forpliktende avtaler, omsettelige kvoter eller miljøavgifter - med grunnlag i prinsippet om at forurenser skal betale. Regjeringen vil legge vekt på forutsigbare rammevilkår for næringslivet og på at miljøkravene kan nås gjennom fleksibel bruk av virkemidler.

Departementene har utarbeidet sektorvise miljøhandlingsplaner, som presenterer sektorenes miljøutfordringer, sektorvise arbeidsmål og virkemidler og tiltak innenfor de miljøvernpolitiske resultatområdene. Sektormyndighetene skal årlig rapportere om miljøutviklingen i sin sektor til miljøvernmyndighetene, inkl. bruken av virkemidler, som vil bli lagt til grunn for blant annet stortingsmeldingen om Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand.

Økt skogvern

Regjeringen mener det er nødvendig å øke skogvernet, og viktigste virkemiddel i denne sammenheng vil være Naturvernloven. Det vil bli prioritert å verne skogtyper i henhold til anbefalinger fra en gjennomført evaluering av skogvernet. Regjeringen vil arbeide med tilpasninger i skogpolitikken med sikte på bedre miljøhensyn, og det er aktuelt med blant annet justeringer i andre skogpolitiske virkemidler.

Regjeringen vil:

- styrke skogvernet,
- prioritere vern av skogtyper i henhold til anbefalingene fra en faglig evaluering,
- iverksette en faglig gjennomgang for å klarlegge hvilke tidligere registrerte verneverdige områder

som fortsatt har intakte verneverdier som tilsier at vern bør vurderes. Vurdere aktuelle forebyggende tiltak for å forhindre at verneverdiene reduseres i påvente av endelig verneavklaring,

- på kort sikt avgrense nye kartlegginger til skogtyper som er spesielt viktige for å bevare det biologiske mangfoldet eller som Norge har et særlig internasjonalt ansvar for,
- legge opp til aktiv medvirkning fra skogeierne organisasjoner i arbeidet for å finne frem til områder som kan være aktuelle for vern ("frivillig vern"),
- gjennomføre nye konkrete vurderinger av Statskogs og Opplysningsvesenets fonds skogarealer for å identifisere aktuelle verneområder,
- videreføre en makeskifteordning med sikte på bruk av statens skoger, skoger eid av Opplysningsvesenets fond og kjøp av private skogarealer til makeskifte,
- videreføre muligheten for at eiere av skog som blir vernet skal kunne velge å selge arealet til staten,
- videreføre en vederlagsordning for skog som blir båndlagt i verneprosessen.

Regjeringen legger opp til at skogeierne gjennom "frivillig vern"-konseptet aktivt skal kunne gi innspill til arbeidet for økt skogvern. "Frivillig vern" bør kunne bli en viktig arbeidsmåte som bidrar til å redusere konfliktene i vernearbeidet samtidig som faglige hensyn oppfylles, og det er viktig å skaffe praktiske erfaringer med denne arbeidsmåten.

Foreløpige erfaringstall fra det gjennomførte barskogvernet tilsier at samlede kostnader til erstatninger og øvrige prosesskostnader i gjennomsnitt har vært ca. 2-2,5 mill. kroner pr. km² produktiv barskog. Det videre skogvernet vil imidlertid ikke utelukkende fokuseres på barskog, men også på ulike typer løvskoger, noe som vil trekke ned gjennomsnittserstatningene. Videre kan det generelt antas at en stor del av de gjenværende større områdene med gammel og relativt urørt skog, som er høyt prioritert i de faglige anbefalingene for vernearbeidet, vil befinne seg i vanskelig tilgjengelige områder med relativt høye driftskostnader og begrenset lønnsomhet for skogbruk, og dermed reduserte kostnader til erstatninger. I vernearbeidet legges det opp til at Statskog skal kunne bidra blant annet med større sammenhengende verneverdige skogarealer, og det antas at disse arealene i mange tilfeller vil ha lav lønnsomhet og dermed medføre lave erstatningsutgifter. Hvordan "frivillig vern" vil slå ut på kostnadene i vernearbeidet, er usikkert. Oppsummert gir disse forholdene ifølge meldingen grunnlag for et estimat på i størrelsesorden 1,8 mill. kroner pr. km² produktiv skog inkl. prosesskostnader ved et framtidig skogvern (2003-kroneverdi), men det understrekes i meldingen at estimatet er usikkert.

Havmiljø

Regjeringen foreslo i St.meld. nr. 12 (2001-2002) Rent og rikt hav, å etablere en helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet, utarbeide helhetlige forvalt-

ningsplaner for de kystnære sjø- og fjordområdene i henhold til EUs rammedirektiv for vann, og legge til rette for en langsiktig politikk med sikte på økosystembasert forvaltning av kyst- og havområdene. Regjeringen vil sikre at målet om nullutslipp fra petroleumsvirksomheten blir oppnådd.

Formålet med forvaltningsplanen for Barentshavet er å etablere rammebetingelser som gjør det mulig å balansere næringsinteressene knyttet til fiskeri, sjøtransport og petroleumsvirksomhet innenfor rammen av en bærekraftig utvikling. Forvaltningsplanen skal baseres på utredning av konsekvenser av aktiviteter som antas å ha stor betydning for økosystemene - først og fremst petroleumsvirksomhet, fiskerier, havbruksaktivitet og sjøtransport, i tillegg til konsekvenser av andre ytre påvirkninger - som langtransporterte forurensninger, utslipp fra landbasert virksomhet, klimaendringer og påvirkning fra aktiviteter i Russland.

Forvaltningsplanen vil etablere rammer for påvirkning i de enkelte deler av Barentshavet, og på den måten gi føringer for hvilke krav som må stilles til virksomhet i de ulike delene av havområdet. I den grad det skulle oppstå situasjoner der det synes umulig å oppnå god sameksistens mellom petroleumsvirksomheten og fiskerinæringen, vil behovet for petroleumsfrie fiskerisoner bli vurdert.

Bærekraftig bruk og vern av biologisk mangfold

Regjeringen vil følge opp de tiltak som er beskrevet i St.meld. nr. 42 (2000-2001) Biologisk mangfold, og hensynet til biologisk mangfold, skal integreres i relevante samfunnssektorer. Tapet av biologisk mangfold i Norge skal stoppes innen 2010 - i tråd med blant annet vedtak på Toppmøtet om bærekraftig utvikling i Johannesburg.

Naturen skal forvaltes slik at arter som finnes naturlig sikres i levedyktige bestander, og slik at variasjonen av naturtyper og landskap opprettholdes og gjør det mulig å sikre det biologiske mangfoldets fortsatte utviklingsmuligheter.

Når det gjelder virkemiddelbruk og tiltak, vil Regjeringen:

- Utvikle et nytt forvaltningssystem for biologisk mangfold.
- Arbeide for utvidet vern av skog.
- Gjennomføre nasjonalparkplanen og gjenstående tematiske verneplaner.
- Utvikle en mer helhetlig forvaltning av vannressursene.
- Videreutvikle arbeidet med ivaretagelse av biologiske og kulturhistoriske verdier i kulturlandskapet.
- Arbeide for økt beskyttelse av kystsonen og gjennomføre marin verneplan
- Sikre levedyktige bestander av de store rovdirene ved lavest mulig konflikter gjennom å utarbeide ny rovviltmelding.
- Bevare fjellreven.
- Arbeide for å bevare de ville laksestammene.

- Arbeide mot uønskede introduksjoner av fremmede arter og genmodifiserte organismer (GMO).
- Etablere tilfredsstillende forvaltningsordninger for eksisterende og framtidige verneområder, herunder gode naturoppsynsordninger i nasjonalparker og andre verneområder for å sikre sårbare og truede arter mv.

Regjeringen har startet arbeidet med å bygge opp et kunnskapsbasert og helhetlig forvaltningssystem for biologisk mangfold, som skal være ferdig etablert innen 2007.

Det regjeringsoppnevnte Biomangfoldlov-utvalget (BLUT) er i gang med å utrede et nytt lovgrunnlag for samordnet forvaltning av biologisk mangfold, som skal gi gjennomgående hovedprinsipper for vern og bærekraftig bruk av biologisk mangfold.

Friluftsliv

Regjeringen legger resultatet av behandlingen av St.meld. nr. 39 (2000-2001) Friluftsliv - ein veg til høgare livskvalitet, jf. Innst. S. nr. 114 (2001-2002), til grunn for det videre arbeid med friluftsliv. Alle skal ha mulighet til å drive helsefremmende trivselsskapende og miljøvennlig aktivitet i nærmiljøet og i naturen for øvrig.

Regjeringen vil:

- Bedre de grønne oppvekstvilkår for barn og unge.
- Bedre vilkårene for friluftslivets organisasjoner gjennom å øke driftsstøtten.
- Styrke samarbeidet med helse- og kulturmyndighetene om stimulering til økt fysisk aktivitet i befolkningen.
- Øke andelen spillemidler til friluftslivsformål i tråd med vedtak om ny fordelingsnøkkel for overskuddet fra spillemidlene (jf. Dok. 8:16).
- Starte forberedelsene til "Friluftslivets år 2005".
- Styrke allemannsretten ved å følge opp forslagene til lovendringer, kartlegge utviklingen og sikre allemannsretten i naturområder og strandsonen.
- Fortsette sikringsarbeidet gjennom å få fram dokumentasjon av det framtidige sikringsbehovet, og å bistå i gjennomføring av eiendomsoverdragelser fra Forsvaret og Kystverket.
- Bevare grønnstruktur og bymarker.

Kulturminner og kulturmiljøer

Mangfoldet av kulturminner og kulturmiljø skal forvaltes og ivaretas som bruksressurser og som grunnlag for opplevelse og videreutvikling av fysiske omgivelser. Kulturminner av nasjonal verdi skal bevares som kunnskapskilder og som grunnlag for opplevelser for dagens og framtidens mennesker.

Regjeringen vil i 2003 legge fram en stortingsmelding om kulturminnepolitikken, som bygger på kulturminneutvalgets innstilling NOU 2002:1 Fortid former framtid - utfordringer i en ny kulturminnepolitikk. Kulturminnene skal være en ressurs for samfunnet og for en langsiktig bærekraftig utvikling, og meldingen vil vurdere nødvendige virkemidler.

Overgjødning og oljeforurensning

Det skal sikres en vannkvalitet i ferskvannsforkomster og i marine områder som bidrar til opprettholdelse av arter og økosystemer og som ivaretar hensynet til menneskers helse og trivsel.

Utslippene av næringssaltene fosfor og nitrogen til eutrofiavirkede deler av Nordsjøen skal være redusert med omtrent 50 pst. innen 2005 regnet fra 1985. Operasjonelle utslipp av olje skal ikke medføre uakseptabel helse- eller miljøskade. Risikoen for miljøskade og andre ulemper som følge av akutt forurensning skal ligge på et akseptabelt nivå.

Regjeringen vil innen 2015 sikre en helhetlig forvaltning av ferskvann og kystnære sjø- og fjordområder ved å gjennomføre rammedirektivet for vann i Norge. Direktivet fastsetter miljømål for alt ferskvann og kystnære områder ut til 1 nautisk mil utenfor grunnlinjen med krav til vannforekomstenes økologiske og kjemiske tilstand. Regjeringen vil videreføre og styrke det regionale havmiljøarbeidet, spesielt innenfor OSPAR-konvensjonen (om beskyttelse av det marine miljø i det nordøstlige Atlanterhav) og Nordsjø samarbeidet. I tillegg vil det legges vekt på kontakt med Russland blant annet under arbeidet med en helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet.

Det vises i meldingen også til petroleumsvirksomheten og nullutslippsmålet, jf. St.meld. nr. 12 (2001-2002) Rent og rikt hav, hvor det presiseres at det som hovedregel ikke skal slippes ut miljøfarlige stoffer - enten det gjelder tilsatte kjemiske stoffer eller naturlig forekommende kjemiske stoffer.

Helse- og miljøfarlige kjemikalier

Utslipp og bruk av helse- og miljøfarlige kjemikalier skal ikke føre til helseskader eller skader på naturens evne til produksjon og selvfornyelse. Konsentrasjonene av de farligste kjemikaliene i miljøet skal bringes ned mot bakgrunnsnivået for naturlig forekommende stoffer, og tilnærmet null for menneskeskapte forbindelser.

Regjeringen vil:

- redusere vesentlig utslipp av kjemikalier som etter gitte kriterier er lite nedbrytbare, hopper seg opp i levende organismer og kan gi alvorlige langtidsvirkninger for helse eller miljø,
- gjennomføre handlingsplan for bromerte flammehemmere og gjennomføre handlingsplan for PCB,
- arbeide for å hindre at forbrukerprodukter inneholder miljøgifter,
- bidra til bedre tilgang på informasjon om helse- og miljøfarlige kjemikalier for både myndigheter, bedrifter og forbrukere,
- forsterke arbeidet med forurensede fjorder og havner, og arbeidet med forurenset grunn,
- bidra til innsamling av farlig avfall som inneholder helse- og miljøfarlige kjemikalier.

Regjeringen vil videreføre arbeidet med innføring av sterke virkemidler slik som direkte reguleringer, strenge konsesjonskrav overfor industrien og kontroll

overfor de høyest prioriterte miljøgiftene. Regjeringen vil legge en handlingsplan til grunn for det videre arbeidet med å redusere og stanse utslipp av PCB, som skal sikre stans av utslippene av PCB fra produkter innen 2005.

Avfall og gjenvinning

Avfallsproblemene skal løses gjennom virkemidler som sikrer en samfunnsøkonomisk god balanse mellom omfanget av avfall som genereres og som gjenvinnes, forbrennes eller deponeres.

Avfallspolitikken blir satt ut i livet via et samspill mellom en rekke ulike virkemidler og tiltak - lover og forskrifter, avgifter, tilskuddsordninger, bransjeavtaler og informasjonstiltak. De nasjonale resultatmålene for avfall og gjenvinning forventes oppnådd med eksisterende virkemiddelbruk og planlagte justeringer, særlig når disse har fått virke over en lengre periode.

Regjeringen vil:

- Legge om avgiften på sluttbehandling av avfall blant annet ved å
 - legge om avgiften slik at den blir lagt direkte på utslippene fra forbrenning,
 - innføre en tilskuddsordning for levert energi som erstatning for dagens differensierte avgiftsordning.
- Sikre en helhetlig strategi for behandling av nedbrytbart avfall - herunder vurdere å forby deponering.
- Skjerpe kravene til sluttbehandling av avfall ytterligere.
- Arbeide aktivt for å videreutvikle næringslivets ansvar på avfallsfeltet blant annet ved å
 - sikre økt effektivisering av avfallshåndteringen og økt gjenvinning som følge av endret ansvarsdeling mellom næringsliv og kommuner,
 - videreføre emballasjeavtalene med næringslivet med ambisiøse gjenvinningsmål, samt inkludere emballasje for farlig avfall,
 - vurdere ulike tiltak for å sikre forsvarlig miljømessig håndtering av brukte engangsgrillere, herunder vurdere produsentansvar,
 - vurdere endringer i forskrift om elektrisk og elektronisk avfall for å unngå "gratispassasjerer" og sørge for gjennomføring av EØS-avtalens bestemmelser om EE-avfall,
 - vurdere produsentansvarsordning for CCA-impregnert trevirke,
 - sikre økt innsamling av farlig avfall gjennom økt informasjon og kontroll og særskilte tiltak for enkelte avfallstyper.

Klimaendringer og luftforurensning

Konsentrasjonen av klimagasser skal stabiliseres på et nivå som vil forhindre farlig menneskeskapt påvirkning av klimasystemet, og Norge skal ha en offensiv klimapolitikk. Norge skal overholde forpliktelsen i Kyotoprotokollen om at klimagassutslippene i perio-

den 2008-2012 ikke skal være mer enn 1 pst. høyere enn i 1990.

Regjeringen vil:

- være en pådriver i forberedelse og gjennomføring av forhandlinger om en mer ambisiøs global klimavtale med strengere og mer omfattende utslippsforpliktelser etter utløpet av Kyotoprotokollens første forpliktelsesperiode i 2012,
- arbeide for at Kyotoprotokollen skal tre i kraft i 2003,
- innføre et kvotesystem som i perioden 2005-2007 skal virke ved siden av CO₂-avgiften, og dekke utslippskilder som i dag ikke har CO₂-avgift der dette er praktisk gjennomførbart,
- legge til rette for at kvotesystemet fra 2008 utvides til å omfatte så mange sektorer som praktisk mulig og trer i stedet for CO₂-avgiften,
- gjennomføre en dialog med industrien om utformingen av enkeltelementene i kvotesystemet,
- samarbeide nært med andre land - ikke minst EU - om så raskt som mulig å utvikle et internasjonalt kvotemarked,
- sette i verk eller vurdere en rekke tiltak i tillegg til kvotesystemet for å sikre at Norge oppnår de reduksjoner Kyotoprotokollen krever,
- utarbeide en strategi for hvordan Norge kan tilpasse seg mulige klimaendringer,
- satse på forskning, herunder å fortsatt styrke den klimavitenskapelige forskningen, stimulere til analyser av rammevilkår og aktuelle virkemidler i klimapolitikken, og satse på forskning som gjelder utvikling av teknologi som konkret reduserer utslipp av CO₂ og andre klimagasser.

De norske utslippene av klimagasser har økt med om lag 5 pst. fra 1990 til 2002, og i framskrivninger fra Finansdepartementet er de samlede utslippene av klimagasser anslått å ville øke med ytterligere 12-13 pst. frem til 2010, dersom ikke tiltakene i Regjeringens klimamelding gjennomføres. I tillegg kommer økning som følge av utslipp fra eventuelle gasskraftverk uten CO₂-håndtering.

Kyotoprotokollen representerer et viktig skritt i den internasjonale klimapolitikken, men det vises til at den ikke er ambisiøs nok i forhold til de klimautfordringene verden står overfor. Regjeringen vil arbeide for en mer ambisiøs global klimavtale, der i-landene påtar seg strengere forpliktelser etter utløpet av Kyotoprotokollens første forpliktelsesperiode i 2012. En viktig utfordring blir også å inkludere USA og utviklingsland med forholdsvis store utslipp og sterk utslippsvekst i et samarbeid for å redusere de globale utslippene av klimagasser.

Regjeringen vil komme tilbake til den detaljerte utformingen av kvotesystemet i en odelstingsproposisjon, som også vil omhandle det tidlige kvotesystemet fra 2005 og kvotesystemet i Kyotoperioden fra 2008. Regjeringen vil utforme systemet med sikte på å unngå at bedrifter som er lønnsomme med en internasjonal

kvotepris under Kyotoprotokollen, flytter ut som følge av særlig høye klimakostnader før 2008. Regjeringen har innledet en dialog med industrien om enkeltelementer i kvotesystemet.

Regjeringen ønsker samarbeid med andre land om å utvikle et internasjonalt kvotemarked. Av særlig betydning for Norge er EUs arbeid med å utforme et kvotedirektiv som er ment å tre i kraft fra 2005, og Regjeringen søker aktivt å påvirke beslutningsprosessen i EU. Dersom EU vedtar et direktiv om kvotehandel som legger føringer på det norske systemet, vil Regjeringen - som understreket i Tilleggsmeldingen til Klimameldingen - komme tilbake til omfanget og den øvrige innretningen av det norske kvotesystemet. Regjeringen vil fortløpende vurdere om det er hensiktsmessig å legge fram en odelstingsproposisjon før EUs kvotedirektiv er ferdigbehandlet i de relevante EU- og EØS-organene.

Regjeringen legger opp til å utvide kvoteplikten til andre sektorer fra og med 2008. Kvotesystemet vil da dekke om lag 80 pst. av utlippene og være hovedvirkemidlet for å oppfylle Norges forpliktelser under Kyotoprotokollen.

Regjeringen la i St.meld. nr. 9 (2002-2003) Om innenlandsk bruk av gass mv. fram en strategi for bruk av gass innenlands. Regjeringens politikk for å legge til rette for gasskraftverk med CO₂-håndtering ble her presentert, samt en vurdering av et system med grønne sertifikater.

Regjeringen vil legge til rette for en mer effektiv og miljøvennlig energiforsyning til petroleumsvirksomheten på kontinentalsokkelen, og det vises til at det er viktig å realisere mulighetene for økt krafttilførsel fra land. Regjeringen mener dette må ses i sammenheng med realisering av planene for gasskraftverk med CO₂-håndtering. Regjeringen skal også vurdere ytterligere utslippsreducerende tiltak knyttet til fakling på sokkelen.

Regjeringen vil føre en samferdselspolitikk som bidrar til å redusere klimagassutlippene fra transportsektoren. Det skal bl.a. legges til rette for økt bruk av biodrivstoff.

Regjeringen vil åpne for at også kvoteplikt i det tidlige kvotesystemet (2005-2007) kan dekkes gjennom kvoter og kreditter som er godkjent under Kyotoprotokollen (herunder Den grønne utviklingsmekanismen, CDM), og som dermed er godkjent for å dekke kvoteplikt i Kyotoperioden.

Regjeringen vil styrke den klimavitenskapelige forskningen med fokus på regionale klimamodeller og arktisk forskning, og forskning rundt effektene av klimaendringer og utvikling av nasjonale tilpasningsstrategier.

Når det gjelder utfasing av ozon-nedbrytende stoffer, vil Regjeringen arbeide aktivt for å videreutvikle rammebetingelser som kan gjøre det lettere for utviklingsland og land i Øst-Europa å oppfylle eksisterende forpliktelser og eventuelt ta på seg nye forpliktelser under Montrealprotokollen. Regjeringen vil arbeide videre under Montrealprotokollen for å hindre at fremskyndet utfasing av ozonreducerende stoffer fører til økt bruk

av HFK og andre stoffer som bidrar til forsterking av drivhuseffekten.

Regjeringen arbeider også for å innføre virkemidler som kan begrense den økte innenlandske bruken av HFK.

Regjeringen vil videreføre Norges innsats i arbeidet med å redusere langtransportert luftforurensning i Europa. Regjeringen vil iverksette tiltak for at Norge snarest mulig skal overholde forpliktelsene om utslipp av flyktige organiske forbindelser (VOC) i hht. Geneveprotokollen av 1991. Videre vil Regjeringen utrede og iverksette nødvendige virkemidler for at Norge på en miljø- og kostnadseffektiv måte skal overholde utslippsforpliktelsene for svoveldioksid (SO₂), nitrogenoksider (NO_x), flyktige organiske forbindelser (VOC) og ammoniakk (NH₃) i Gøteborgprotokollen av 1999 innen 2010.

Når det gjelder virkemidler i forbindelse med lokal luftkvalitet vil Regjeringen utrede engangsavgiftssystemet for personbiler, invitere til utprøving av miljøsoner, revidere forskrift om kvaliteten på bensin og autodiesel, forbedre kunnskapsgrunnlaget om utslipp fra vedfyring og vurdere å iverksette tiltak for å redusere utlippene fra skip og havner.

Regjeringen vil følge opp offensiven for kilderettede støyttiltak, invitere til etablering av pilotprosjekter for utprøving av miljøsoner, legge det nasjonale målet for støy til grunn i Nasjonal transportplan (NTP), styrke regelverket og praktiseringen av dette, styrke kompetanse på forskning og modellutvikling innen støyfeltet, og foreta oppryddingstiltak i de mest støyrammede områdene i henhold til tiltakskravene i grenseverdiforskriften.

Internasjonalt miljøvernssamarbeid

Det er i meldingen gjort rede for status innenfor globalt og regionalt miljøvernssamarbeid, nordisk samarbeid og samarbeid i EU/EØS.

Regjeringen vil internasjonalt særlig fokusere på oppfølgingsarbeidet gjennom FN-systemet, men også innenfor samarbeidet i EU/EØS Norden og OECD. Et hovedsiktemål vil være at arbeidet for bærekraftig utvikling integreres i FNs samlede innsats for utvikling og fattigdomsbekjempelse med tusenårsmålene og målsettingene fra Johannesburg som overordnet rettesnor. Regjeringen har satt av 375 mill. kroner i tilleggsmidler til oppfølging av Toppmøtet. Midlene skal benyttes til partnerskapsinitiativ innenfor områdene vann, landbruk, fornybar energi, samt biologisk mangfold og naturressursforvaltning.

I oppfølgingen av FN-toppmøtet i Johannesburg (høsten 2002) har Regjeringen i Nasjonalbudsjettet for 2004 lagt frem en handlingsplan for gjennomføring av bærekraftstrategien i form av en nasjonal Agenda 21. Tidspunktet for Russlands ratifikasjon av Kyotoprotokollen er avgjørende for om den niende partskonferansen under Klimakonvensjonen (i desember 2003), også vil være første partsmøte under Kyotoprotokollen. Regjeringen vil arbeide for oppstart av en prosess under klimakonvensjonen vedrørende utslippsreduk-

sjoner etter 2012, og følge opp finansielle forpliktelser overfor GEF og det multilaterale ozonfondet.

Regjeringen vil videre arbeide i ulike fora og delta i allianser for å gi et ekstra løft til bruk av fornybar energi. Regjeringen vil videreføre en aktiv rolle internasjonalt for gjennomføring og videreutvikling av konvensjonen om biologisk mangfold, både i de generelle forhandlinger og gjennom spesielle tiltak. Regjeringen vil arbeide for at internasjonal regulering av genmodifiserte organismer baserer seg på Cartagena-protokollens føre-var-prinsipp.

Regjeringen vil:

- følge opp den politiske erklæringen og handlingsplanen fra Toppmøtet om bærekraftig utvikling i Johannesburg nasjonalt og i det internasjonale arbeidet,
- følge opp UNEPs videreføring av arbeidet med en FN-reform på miljøområdet,
- arbeide for å oppgradere UNEP blant annet gjennom universelt medlemskap i UNEPs styre og bedret finansiering,
- følge opp et norsk initiativ om å knytte et mellomstatlig vitenskapspanel for globale miljøendringer til UNEP,
- støtte UNEPs arbeid med å utvikle en mellomstatlig handlingsplan for kapasitetsbygging og teknologioverføring til utviklingsland,
- videreføre en aktiv rolle internasjonalt for gjennomføring og videreutvikling av konvensjonen om biologisk mangfold,
- videreføre miljøvern samarbeidet med Kina, Indonesia og Sør-Afrika,
- arbeide for at miljøhensyn blir integrert i WTO-forhandlingene og i handelsregelverket og fortsatt likeverdighet mellom WTO-regelverket og miljøvern avtalene,
- delta aktivt i "Miljø for Europa"-prosessen og ha økt fokus på miljøvern samarbeid med de tidligere sovjetrepublikkene,
- videreføre arbeidet med å integrere hensynet til klima, biodiversitet og miljøgifter i den ordinære virksomheten i FNs organer og i de multilaterale organisasjonene.

Regjeringen vil bl.a. arbeide for å integrere miljøhensyn i all norsk virksomhet i polarområdene, sikre polarområdenes verdi som globale referanseområder for miljøforskning og miljøovervåking og sikre et langsiktig stabilt bilateralt miljøvern samarbeid med Russland - med vekt på vern og forvaltning av Barentshavet og av miljøet i nordområdene. Regjeringen vil sikre at en forvaltningsplan for norsk del av Barentshavet blir et redskap for samarbeid om bedre miljø- og ressursforvaltning i Barentshavet.

Det er i meldingen også gjort rede for Regjeringens mål på området radioaktiv forurensning. Regjeringen vil opprettholde presset på britiske myndigheter inntil utslippene av technetium -99 er stanset. Regjeringen vil videreføre arbeidet med å hindre radioaktiv forurensning fra Nordvest-Russland, arbeide for å

styrke internasjonale avtaler og regelverk knyttet til transport av radioaktivt materiale, styrke overvåkingen av radioaktiv forurensning i norske farvann og hindre radioaktiv forurensning fra nasjonale kilder, og begrense utslippene av naturlige radioaktive stoffer fra oljevirksomheten. Regjeringen vil også bidra til at det raskt etableres en tilfredsstillende permanent disponeringsløsning for lavradioaktivt avfall fra oljeindustrien.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sylvia Brustad, Rolf Terje Klungland og Synnøve Konglevoll, fra Høyre, Øyvind Halleraker, Siri A. Meling og Leif Frode Onarheim, fra Fremskrittspartiet, Øyvind Korsberg og Øyvind Vaksdal, fra Sosialistisk Venstreparti, Hallgeir H. Langeland og Ingvild Vaggen Malvik, fra Kristelig Folkeparti, Ingmar Ljones og lederen Bror Yngve Rahm, og fra Senterpartiet, Inger S. Enger, viser til at miljøvernpolitikken skal beskytte menneskers liv og helse, verne om naturen som grunnlag for næringsdrift og sikre mulighetene for naturopplevelser. Til grunn for miljøvernpolitikken ligger prinsippet om naturens tålegrense og føre-var-prinsippet. Belastningene må ikke overstige det økosystemene kan tåle.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser videre til at når miljøkonsekvensene er usikre, må tvilen komme miljøet til gode.

Komiteen vil sikre at fremtidige generasjoner får de samme muligheter til naturopplevelser og velstand som dagens. Forvaltningen av naturen er en forpliktelse på tvers av generasjonene. Hver generasjon har en forpliktelse til å overlate jorden til den neste i minst like god forfatning som man selv fikk den fra den forrige.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, mener at den fremlagte meldingen viser at Regjeringen driver en langt mer aktiv miljøvernpolitikk enn noen tidligere regjering.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti mener videre at den fremlagte meldingen viser at Regjeringen har revitalisert miljøvernpolitikken, og at den har høye miljøambisjoner. Regjeringen fører en offensiv miljø- og ressurspolitikk basert på målet om en bærekraftig utvikling.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener imidlertid at politikken dessverre preges av ønsket om å fremstå som verdensmester, med altfor høye ambisjonsmål og for mye symbolikk.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener det er behov for en revitalisering av miljøpolitikken og høye miljøambisjoner. Det er nødvendig å føre en offensiv miljø- og ressurspolitikk basert på målet om bærekraftig utvikling.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet minner om at skal vi skape bærekraftig utvikling og opprettholde dagens velferdsnivå, må hensynet til miljøet være gjennomgripende i alt vi foretar oss.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen i nasjonalbudsjettet har lagt fram "Nasjonal handlingsplan for bærekraftig utvikling", og at Regjeringen bl.a. vil sette ned et offentlig utvalg som skal jobbe med spørsmål knyttet til indikatorer.

Disse medlemmer viser til at denne saken vil behandles sammen med nasjonalbudsjettet.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser videre til at dette er slått fast i Norges nasjonale handlingsplan for bærekraftig utvikling. Det er med andre ord ikke tilstrekkelig å slå fast slik meldingen gjør "at det kreves økt innsats i alle samfunnssektorer for at vi skal kunne nå de miljøvernpolitiske mål vi har satt oss." Miljøhensyn og prinsippene for bærekraftig utvikling må definere de overordna planverktøyene for et bærekraftig samfunn, og stortingsmeldingen om Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand må reflektere dette.

Disse medlemmer mener at meldingen ikke er en god nok rapportering om rikets miljøtilstand og etterlyser mer systematisk bruk av miljøindikatorer, konsekvensanalyser og vurdering av målsettinger og måloppnåelse. Dette er nødvendig for å ta hensyn til naturens tålegrenser og planlegge alle aktiviteter ut fra en kretsløpstankegang.

Disse medlemmer er også skuffet over at dimensjonen hvor bærekraftspolitikken skal være styrende i alle prosesser og vurderinger, er fraværende fra meldingen. Det er ikke tilstrekkelig å summere opp miljøutfordringer og nasjonale mål sektorvis.

Disse medlemmer mener det ikke er dekning for å hevde at norsk miljø- og ressurspolitikk er basert på målet om en bærekraftig utvikling.

Dagens miljøtilstand

Komiteen mener at miljøvernpolitikken må bygge på kunnskap om sammenhenger i naturen. God kunnskap om årsak og virkning gir grunnlag for å vurdere konsekvensene på kort og lang sikt for å forebygge miljøskader. Denne kunnskapen innhentes i hovedsak ved forskning og miljøovervåking. Dette må gjenspeiles og være konkret vurdert i departementenes FoU-strategier.

Komiteen vil legge vekt på forutsigbare rammebetingelser for næringslivet og på at miljøkravene kan nås gjennom fleksibel bruk av virkemidler.

Komiteen viser til at på en rekke områder har det vært en positiv utvikling i miljøtilstanden. Dette gjel-

der bl.a. områder som reduserte utslipp av ozonødeleggende stoffer i naturen, reduserte utslipp av forsurende utslipp til luft i Europa, og dermed mindre sur nedbør i Norge, reduserte utslipp av miljøgifter, og økt miljøinnsats i skogbruket.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at på en rekke områder er likevel utviklingen bekymringsfull, slik som økte klimautslipp og globalt tap av biologisk mangfold som følge av avskoging, overutnyttelse av arter, miljøgifter, arealbruksendringer, og introduksjon av fremmede arter.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at på en del områder er likevel utviklingen bekymringsfull, slik som globalt tap av biologisk mangfold som følge av avskoging, overutnyttelse av arter, miljøgifter, arealbruksendringer, og introduksjon av fremmede arter.

Virkemidler

Komiteen mener at valg av virkemidler i miljøvernpolitikken skal være tilpasset de miljøproblemene som skal løses.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at miljøvernpolitikken tradisjonelt har vært basert på administrative reguleringer. Selv om man fortsatt vil benytte dette virkemiddelet, mener flertallet at man i økende grad må erstatte eller supplere disse med økonomiske og markedsbaserte virkemidler som forpliktende avtaler, omsettelige kvoter og sertifikater, og miljøavgifter. Grunnlaget for slike virkemidler er prinsippet om at forurenser skal betale.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil understreke at like viktig som å løse miljøproblemer som har oppstått, er det å sørge for at det ikke oppstår nye miljøproblemer.

Disse medlemmer vil presisere at påbud, forbud, krav, vernevedtak og tillatelser og konsesjoner er nødvendige og effektive virkemidler for styring av samfunnsaktivitet og for tilrettelegging for bærekraftige løsninger.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti gjør oppmerksom på at virkemidler, som for eksempel pliktige grønne sertifikater og et kvotemarked for karbondioksid, er administrative reguleringer som både er "økonomiske og markedsbaserte", og at de nødvendigvis må eksistere innenfor rammene av andre rammebetingelser som teknologikrav, miljøpåbud og utslippstillatelser.

På denne bakgrunn er disse medlemmer enige i at "strengere miljøkrav fra myndigheter og forbrukere vil kunne bidra til at produksjonen vris i miljøvennlig

retning. Miljøkvalitet og miljøstandarder er i ferd med å bli en internasjonal konkurransefaktor".

Disse medlemmer mener dette kan bli et satsingsområde for norsk næringsliv, og at virkemiddelapparatet i større grad aktivt skal bidra til å fremme miljøvennlig produksjon og forbruk.

Disse medlemmer er enige i at "informasjon framstår etter hvert som en tredje hovedtype virkemiddel i miljøvernpolitikken".

Disse medlemmer viser til Innst. O. nr. 60 (2002-2003) Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om lov om rett til miljøinformasjon og deltakelse i offentlige beslutningsprosesser av betydning for miljøet (miljøinformasjonsloven). Et flertall bestående av Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, sier i denne innstillingen blant annet:

"Flertallet understreker at tilgangen til miljøinformasjon skal være kostnadsfri. Flertallet viser til at det påligger det offentlige og virksomheter en kunnskapsplikt om miljøforhold som definert i § 2."

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti mener på denne bakgrunn at innsatsen for å oppfylle kunnskapsplikten om miljøforhold hos det offentlige og virksomheter må styrkes, og fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til virkemidler for hvordan miljøinformasjonslovens intensjoner og rettigheter skal understøttes."

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at alle miljøsertifiseringer må være åpne for innsyn.

Disse medlemmer viser til arbeidet med å opprette en nasjonal Artsdatabank. Etter mer enn to år etter arbeidsgruppens sluttrapport er mandatet ikke endelig avklart, og nøkkelpersoner i styre og administrasjon er ikke tilsatt. Som følge av dette er det skapt vansker i en rekke viktige prosesser knyttet til biomangfoldforvaltning.

Komiteen viser i denne sammenheng til Innst. S. nr. 206 (2001-2002), Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om biologisk mangfold. Sektoransvar og samordning, hvor det står:

"Komiteen støtter iverksettelsen av et Nasjonalt program for kartlegging og overvåking av biologisk mangfold, herunder etablering av en artsdatabank. Artsdatabanken skal være etablert og i drift innen 2003. Innen 2005 skal det nasjonale programmet være startet opp på alle områder."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen sørge for at Artsdatabanken blir operativ snarest og senest innen utgangen av 2003."

Økt skogvern

Komiteen viser til at på grunn av store geografiske og klimatiske forskjeller finnes det en stor variasjon av skogtyper i Norge, også skogtyper som er sjeldne internasjonalt. Det er videre anslått at omtrent 30 000 arter, tilsvarende halvparten av det norske artsmangfoldet, lever i norske skoger. Av de over 3 000 artene på den norske rødlista, lever ca. 1 400 arter i skog.

Komiteen har merket seg at Regjeringen mener det er nødvendig å øke skogvernet. Forvaltningen av skogområdene er viktig for å bevare det biologiske mangfoldet. Faglige vurderinger sier at større, sammenhengende skogområder og flere trua, sjeldne og andre spesielle skogtyper er mangelfullt dekket innenfor de områdene som allerede er verna.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, viser til at for å dekke faglige mangler er det en forutsetning at vernearbeidet fanger opp de områdene som har høyest verneverdi. Hvis man ikke fanger opp de områdene som faglig sett har topp prioritet, reduseres verdien av vernearbeidet i forhold til de naturfaglige målene.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at på kort sikt avgrensnes nye kartlegginger til skogtyper som er spesielt viktige for å bevare det biologiske mangfoldet eller som Norge har et særlig internasjonalt ansvar for.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at det ut fra målsettingen om å stoppe tap i biologisk mangfold innen 2010 er viktig at vi samles om konkrete målsettinger for skogvern, både når det gjelder areal og tidsfrister for når skogvernet skal være gjennomført.

Disse medlemmer mener økt skogvern er helt nødvendig for å nå målene om å stoppe tap av biologisk mangfold. Økt skogvern er også viktig for å sikre referanseområder for å kunne foreta miljøovervåking, f.eks. i forhold til klimaendringer.

Disse medlemmer viser til at i den gjennomførte evalueringen som ble foretatt av NINA og SKOG-FORSK, ble det bl.a. konkludert med at større sammenhengende skogområder, og en rekke truede, sjeldne og andre spesielle skogtyper er mangelfullt dekket ved dagens vern. Ut fra ulike mål for skogvern anslår rapporten behovet for vern av skog til minst 4,6 pst. av produktivt skogareal, inkludert allerede vedtatt vernet skog. Disse medlemmer mener det er viktigst først å prioritere vern av områdene med høyest verneverdi. Dette forutsetter at det gjennomføres en systematisk biologisk registrering der både allerede kjente områder kvalitetssjekkes og nye områder kartlegges.

Med utgangspunkt i anbefalingene i NINA/SKOG-FORSK-rapporten vil disse medlemmer sette som mål at Norge verner 4,6 pst. av produktivt skogareal.

En slik målsetting vil være krevende, også økonomisk. Imidlertid vil utgiftene til erstatning kunne reduseres gjennom aktiv bruk av Statsskog og Opplysningsvesenets fond sine eiendommer, både til vern og til make-skifte. Disse medlemmer viser til at en del skog vil bli vernet i forbindelse med gjennomføringen av nasjonalparkplanen, og at en rekke kommuner eier skogarealer. I de tilfeller hvor det finnes viktige verneverdier i disse skogene, kan også disse områdene bidra til å dekke vernebehov. Disse medlemmer viser også til et næringsmessig argument for økt skogvern er at andel skog som er vernet, er et viktig miljøkriterium som skogindustrien måles i etter et internasjonalt marked som har blitt stadig mer miljøbevisst.

Etter disse medlemmers oppfatning er en viktig årsak til konfliktene knyttet til skogvern at områder har blitt båndlagt i lang tid pga. at det ikke har vært tilstrekkelige ressurser til å gjennomføre vern ut over rammene satt i "Landsplan for vern av barskog". Med bakgrunn i målet om å bevare det biologiske mangfoldet, styrking av skogindustrien og redusert konfliktnivå, vil disse medlemmer be Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en plan for opptrapping av skogvernet innen en tidsfrist på 10-15 år. I dette arbeidet må ulike finansieringsformer vurderes, inkludert et skogvernfond.

Disse medlemmer viser til at et flertall i komiteen bestående av Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Sosialistisk Venstreparti og Venstre ved behandlingen av St.meld. nr. 24 (2000-2001) pekte på det som

"viktig at de allerede registrerte verneverdige områdene i skog ikke utsettes for ytterligere inngrep gjennom ulike virkemidler før en evaluering av fremtidig vernebehov og utarbeidelse av en strategi for ytterligere vern er gjennomført."

Dette må fremdeles ligge til grunn. For å redusere konfliktnivået vil disse medlemmer understreke behovet for en rask avklaring av om tidligere registrerte verneverdige områder fremdeles kan være aktuelle for vern. I de tilfeller det er fare for at verneverdiene i disse områdene kan reduseres i påvente av endelig verneavklaring, må det settes inn tiltak som kan motvirke dette. Disse medlemmer viser i denne sammenheng til høstens debatt omkring hogst i den boreale regnskogen (kystgranskogen) i Midt-Norge. Disse medlemmer mener det er svært viktig for Norges miljøtroverdighet at vi tar vare på slike skogtyper som Norge har et internasjonalt ansvar for.

Disse medlemmer har merket seg at det i flere saker den siste tiden har vært konflikter mellom miljøorganisasjoner og skognæring i forhold til om dagens system for miljøsertifisering av skog er en garanti for at miljømerket tømmer virkelig er produsert på en miljøvennlig måte. Disse medlemmer viser til at miljøorganisasjonene har uttrykt frustrasjon over manglende åpenhet og innsyn i sertifiseringsprosessen og behandlingen av tvister. Etter disse medlemmers oppfatning er det uheldig at det kan herske tvil ved holdbarheten til miljøsertifiseringen i skogbruket. Denne

tvilen kan skape usikkerhet i markedene og dermed ramme norsk skogbruks konkurransevne.

Disse medlemmer er kjent med at det foregår en prosess for å revidere "Levende skog"-standardene. I denne prosessen er det svært viktig å få på plass et sertifiseringssystem basert på høye miljøstandarder, dokumentasjon, deltakelse fra berørte parter og offentlig innsyn.

Disse medlemmer har i den sammenheng merket seg svarbrev til komiteen fra landbruksminister Lars Sponheim, datert 30. oktober 2003, der det heter:

"Departementet mener at en konsensusprosess som Levende skog fordrer åpenhet, likeverd, gjensidig tillit og respekt. Sertifisering knyttet til skogbruk skal være en sikkerhet for at skogen forvaltes på en bærekraftig måte."

Disse medlemmer har videre merket seg at Landbruksministeren skriver at spørsmålet om en ny miljøforskrift vil bli aktualisert i forbindelse med ny skogbrukslov. Disse medlemmer vil i den forbindelse minne om flertallets merknader i Innst. S. nr. 208 (1998-1999):

"Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Høyre, viser til samarbeidsprosjektet Levende skog og de gode resultater dette frivillige opplegget har medført.

Flertallet vil be departementet vurdere resultatet av en videreføring av dette frivillige prosjektet etter 2 år, og da ta stilling til om det er behov for en miljøforskrift i påvente av en fullstendig gjennomgang av saksfeltet i forbindelse med en ny skoglov."

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti foreslår:

"Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en plan for opptrapping av skogvernet til 4,6 pst. innen en tidsfrist på 10-15 år. I dette arbeidet må ulike finansieringsformer vurderes, inkludert et skogvernfond."

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at Norges skogvern på ca. 1 pst. ofte sammenlignes blant annet med Sverige og Finland, som nå har vernet henholdsvis ca. 4 og ca. 5 pst. av produktivt skogareal, og som arbeider for økninger av skogvernet utover dette.

For å sammenlikne landenes ivaretagelse av biologisk mangfold i skog peker et annet flertall, komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, på at det må vurderes flere forhold både når det gjelder vern av skog og praktiserte miljøhensyn på øvrig ikke-vernet skogareal. Norge har lagt vekt på å fange opp både variasjonen av skogtyper og sjeldne/spesielle skogtyper. Selv om høyproduktive skogtyper i lavlandet relativt sett er underrepresentert både i Norge og Sverige, er denne skjevheten relativt sterkere i Sverige. I tillegg er det i Norge ulønnsomt å drive skogbruk på en større andel av skogarealet enn

tilsvarende arealandel i Sverige. Disse forskjellene i skogbrukets intensitet og andelen ulønnsomt skogareal har ført til at andelen gammel skog, andelen lauvskog og mengden av død ved og grove trær generelt er høyere i norske skoger enn i Sverige.

Dette flertallet viser til at isolert sett tilsier disse forholdene et lavere behov for vern av skog i Norge enn i Sverige for å ivareta artsmangfoldet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, viser til at på den annen side har Norge større variasjon i skogtyper enn Sverige, noe som tilsier økt behov for vern.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti vil understreke at det er uomtvistelig at Norge har vernet betydelig mindre av sin skog enn Sverige. Når det gjelder andelen vern av høyproduktiv skog i lavlandet, er det enkle faktum at i Sverige er 1 pst. av totalarealet vernet høyproduktiv skog i lavlandet. Det vil si prosentuellt like mye som all vernet skog i Norge. I denne sammenhengen er det uinteressant hvorvidt det er forskjeller mellom Norge og Sverige i graden av underrepresentering av vernet av høyproduktiv skog i lavlandet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, mener at hovedutfordringen i det videre vernearbeidet blir å redusere konfliktnivået, samtidig som det sikres god faglig kvalitet i skogvernet.

Flertallet mener at skogvernet, på samme måte som andre miljøltiltak, bør baseres på samfunnsmessige nytte-kost-vurderinger. Ved valg av areal som skal vernes, bør det være en avveining mellom naturfaglige hensyn, de næringsmessige konsekvenser og andre samfunnshensyn.

Flertallet understreker den grunnleggende betydningen som den private eiendomsrett har i Norge, og at den private eiendomsrett må respekteres dersom man skal unngå alvorlige konflikter med grunneiere som får sine områder fredet. Private grunneiere sikrer også en ressursmessig forsvarlig forvaltning av miljøverdier, siden de har personlig interesse av å forvalte sin eiendom i et langsiktig perspektiv, slik at verdiene holdes i hevd gjennom hele livsløpet og kan overlates til neste generasjon i minst like god stand som i dag.

Flertallet mener at den private eiendomsretten er en forutsetning for å sikre en bærekraftig forvaltning av våre ressurser. Private grunneiere har personlig interesse av å forvalte sin eiendom i et langsiktig perspektiv slik at verdiene holdes i hevd. Flertallet vil understreke at retten til å kunne utnytte lokale naturressurser vil være helt avgjørende for en fremtidsrettet næringsutvikling. Et naturlig prinsipp for flertallet er å bevare naturverdier og ressurser gjennom bærekraftig bruk.

Flertallet mener at behov for rådighetsinnskrenkninger bør søkes løst gjennom prosesser som så

langt som mulig ivaretar grunneierens interesser, frivillige avtaler, konfliktreduserende tiltak, makeskifte av eiendom og erstatning som kompenserer for det faktiske økonomiske tap ved inngrepet etter til enhver tid gjeldende rettsgrunnsetninger. Der det er hensiktsmessig, bør staten stille arealer til disposisjon for makeskifte.

Komiteen har merket seg at Regjeringen vil legge opp til en aktiv medvirkning fra skogeierens organisasjoner i arbeidet med å finne frem til områder som kan være aktuelle for vern ("frivillig vern").

Komiteen har merket seg at skogeierens organisasjoner har fremholdt "frivillig vern" som hovedstrategi i barskogvernet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, slutter seg til Regjeringens vektlegging av frivillig vern som en viktig strategi, samt bruk av offentlig eide skoger for å øke vernearealet og anvendelse av fleksible makeskifteordninger, for å redusere konfliktnivået ved økt skogvern.

Flertallet har merket seg at skogeierens organisasjoner nylig har gitt innspill om at hvis myndighetene ønsker å øke skogvernet og konkretiserer dette, kan skogeierne tilby skogområder som kan bidra til å dekke identifiserte mangler ved skogvernet.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, peker på som hensiktsmessig fremgangsmåte for frivillig vern-ordningen at miljøvernmyndighetene først definerer hva slags skog og biotoper man ønsker å frede, skogeierens organisasjoner påtar seg deretter å finne frem til arealer som er egnet og hvor eierne kan akseptere fremtidig fredning, forutsatt enighet om pris og andre forhold, før vernevedtak treffes.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet viser til at selv om myndighetene ikke kan fraskrive seg mulighetene for å gjennomføre fredningstiltak med tvang overfor private eiere, vil disse medlemmer understreke at det fremtidige skogvernearbeidet i stor grad bør baseres på slikt frivillig vern.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti er glad for den forståelse for behovet for barskogvern og den konstruktive holdning berørte parter har vist.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at skogeierforeninga har lagt fram en evaluering som viser positive erfaringer med frivillig vern. Imidlertid er evalueringen blitt kritisert for at dokumentasjonen bak konklusjonene ikke er tilgjengelig. Disse medlemmer mener det er svært positivt dersom frivillig vern på en god måte kan bidra til økt skogvern. Disse medlemmer vil derfor be om at det etter en prøvepe-

riode på inntil tre år, gjennomføres en uavhengig evaluering av resultatene av "frivillig vern".

Disse medlemmer mener det er viktig at prioritering av vern skjer på et faglig, uhildet grunnlag. Det er sentralt å sikre at de beste områdene blir vernet, og at verneressursene blir brukt så effektivt som mulig.

Disse medlemmer er derfor positive til at meldingen slår fast at "en faglig forutsetning for vernearbeidet er at de områdene som har høyest verneverdi, fanges opp." For å oppnå dette må man ha god kunnskap om miljøverdiene og potensielle verneområder i skogarealene. Hvis man ikke fanger opp de områdene som faglig sett har topp-prioritet, reduseres verdien av vernearbeidet i forhold til de naturfaglige målene.

Disse medlemmer mener det derfor neppe er realistisk eller faglig forsvarlig å basere politikken for skogvernet utelukkende på "frivillig vern".

Komiteen understreker at det må være miljøvernmyndighetene som må ha det avgjørende ordet om hvorvidt de aksepterer skogeierens tilbud. Komiteen forutsetter at skogeierne utnytter både tidligere verneregistreringer og miljøregistreringer for å få frem et tilbud om vern av egnede områder. Komiteen vil peke på at det i denne sammenheng er hensiktsmessig å fortsette samarbeidet med Direktoratet for Naturforvaltning og fylkesmennene for å få avklart hvilke tidligere registrerte områder som kan være interessante for frivillig vern.

Komiteen er kjent med pilotprosjektet om frivillig vern som Norsk Skogeierforbund gjennomfører med økonomisk støtte fra Miljøverndepartementet, og i nært samarbeid med Direktoratet for Naturforvaltning og tre fylkesmenn.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, viser til at resultatene ser svært lovende ut, og gir tro på at denne konstruktive arbeidsmåten bør være en viktig strategi for det fremtidige skogvernarbeidet. Forutsatt vellykket fremdrift for frivillig vern, bærer dette i seg mange positive sider. Flertallet ønsker derfor i stor grad å basere utvidelsen av skogvernet på denne strategien.

Flertallet mener at det må legges stor vekt på å redusere konfliktene i skogvernet. Flertallet mener derfor at offentlig eide skoger må brukes aktivt for å øke vernearealet, i tillegg til frivillig vern av privat eide skoger.

Flertallet legger til grunn at makeskifte også kan skje ved at skogeiere som har fått vernet skog, får kjøpe slik offentlig skog uten å gå veien om formelt makeskifte ved bruk av jordskifte.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, har merket seg at Regjeringen foreslår å videreføre en vederlagsordning for skog som blir båndlagt i verneprosessen, og slutter seg til dette.

Dette flertallet slutter seg til Regjeringens forslag om å legge forholdene til rette for makeskifte med Statsskog, skog eid av Opplysningsvesenets fond og innkjøpt privat skog.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser i den sammenheng til svarbrev til komiteen fra landbruksminister Lars Sponheim datert 30. oktober 2003, der det fremkommer at Statskog kan bidra med områder til å dekke vernebehov, og at vern av skogbruksøkonomiske 0-områder ikke vil utløse krav om erstatning.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, viser til at dersom det i enkelttilfeller er hensiktsmessig med en alternativ leieordning, vil ikke flertallet avvise dette.

Flertallet vil også fremholde at eventuelle innmeldte områder som det likevel ikke er økonomiske ressurser til å løse inn innenfor rimelig tid, må kunne trekkes tilbake av grunneierne.

Komiteen understreker videre at et annet konflikt-dempende tiltak er en rask og effektiv saksbehandling, og raskt erstatningsoppgjør ved vern. Kort tid fra vernevedtak blir truffet og til erstatningsoppgjøret er avsluttet vil redusere usikkerheten rundt vernet for grunneierne og redusere konfliktnivået.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at en annen modell, som også kan virke konflikt-dempende, er at det inngås forpliktende kontrakter, der deler av erstatningssummen blir utbetalt på forhånd, samtidig som det gis en garanti for når resten vil bli utbetalt. En måte å sikre midler til dette på kan være å etablere et skogvernfond. Disse medlemmer ber Regjeringen vurdere ulike tiltak og modeller for å sikre en langsiktig finansiering av økt skogvern, og komme tilbake til det i forbindelse med Revidert budsjett for 2004 eller statsbudsjettet for 2005.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet mener at vern av tidligere registrerte områder som nå er frigitt, bare må skje gjennom frivillig vern. Tradisjonell tvangsfredning og frivillig vern kan ikke brukes side om side innenfor samme område. Det vil være svært uheldig om det på nytt skapes usikkerhet om alle disse tidligere registrerte områdene som det ikke har vært aktuelt å verne.

Disse medlemmer foreslår:

"Stortinget ber Regjeringen basere utvidelse av barskogvernet hovedsakelig på prinsippene for frivillig vern og tilpasse ambisjonene for utvidelsen av vernet til disponible midler."

Disse medlemmer mener det er svært viktig å ha nok erstatningsmidler tilgjengelig, slik at det kan gjennomføres raske erstatningsoppgjør. Skogeiere som berøres av midlertidig vern må også få en erstatning som dekker de reelle tapene deres.

Disse medlemmer vil peke på at storområder, skogreservater på 50 000 til 100 000 dekar eller mer, normalt vil berøre et stort antall eiere og innebære en

vesentlig reduksjon av næringsgrunnlaget i de berørte bygdene. Slike områder må ikke vernes ved tvang. I den grad det likevel er mulig å frede slike områder gjennom frivillig vern, mener disse medlemmer at myndighetene må legge forholdene til rette for aktiv næringsmessig utnyttning av områdene for å kompensere for tap av inntekter og arbeidsplasser i lokalsamfunnet. Disse medlemmer mener for eksempel at vernebestemmelsene må tillate enkle tilretteleggings tiltak som gjør området attraktivt for turister. Det må ikke legges unødvendige hindringer i veien for bygging av hytter eller andre anlegg utenfor reservatgrensene.

Disse medlemmer er kjent med at den tradisjonelle verneprosessen Miljøverndepartementet har satt i gang i Trillemarka - Rollag Østfjell har ført til store konflikter. Disse medlemmer vil derfor be om at det skjer en ny vurdering av om det er hensiktsmessig å videreføre vernearbeidet på denne måten. Det er gode grunner til å prøve om arbeidet også i dette området kan baseres på frivillig vern. Siktemålet med en slik frivillig verneprosess bør være å sikre de mest verdifulle delene av området. Det må samtidig tilrettelegges for å utnytte området turistmessig. Uansett mener disse medlemmer at det ikke er aktuelt å opprette et naturreservat i Trillemarka - Rollag Østfjell på 150 000-200 000 dekar med tvang.

Disse medlemmer foreslår:

"Stortinget ber Regjeringen om ikke å opprette nytt naturreservat i stort omfang i Trillemarka - Rollag Østfjell i tillegg til den delen av Trillemarka som ble vernet i 2002."

Disse medlemmer viser samtidig til at enkelte grunneiere kommer i økonomiske vanskeligheter som følge av vern av eiendom/omliggende eiendom - for eksempel hvor inntektsgrunnlaget reduseres, men hvor allerede foretatte investeringer på området fortsatt har løpende utgifter.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er bekymret over at myndighetene i forbindelse med verneprosessen ikke viser noen form for støtte/hjelp i slike tilfeller, men nøyer seg med å henvise dem til rettssystemet og mange års kamp, jf. miljøvernministerens svar på stortingsrepresentant Øyvind Korsbergs skriftlige spørsmål 32 og 57 (2003-2004).

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet har registrert at det er faglig uenighet om deler av evaluering av barskogvernarbeidet som er gjennomført. For å skape størst mulig tiltru til slike evalueringer mener disse medlemmer det er viktig med større faglig bredde i arbeidet. Ved framtidige evalueringer er det derfor ønskelig at det i tillegg til rein biologisk kompetanse, bør trekkes inn spisskompetanse på skogtilstanden i Norge. Det må sees på utviklingen av skogtilstanden, og hvordan skogbruket drives. Verneprosessen bør også evalueres, noe som forutsetter at det trekkes inn samfunnsvitenskapelig kompetanse.

Disse medlemmer vil be om at det gjennomføres en slik evaluering av skogvernet innen 2010, og da også som en vurdering av om satsing på frivillig vern har gitt ønskede resultater.

Disse medlemmer foreslår:

"Stortinget ber Regjeringen gjennomføre en ny evaluering av skogvernet innen 2010 hvor resultatet av arbeidet med frivillig vern blir vurdert. Det forutsettes å trekke inn spisskompetanse på skogtilstand og miljøtilpasset skogbruk i evalueringen, og at samfunnsvitenskapelig kompetanse vurderer selve verneprosessene."

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at et skogvernfond vil gi mulighet for å legge langsiktige planer for hvilke områder som skal vernes. Det vil være mulig for departementet å inngå kontrakter med skogeierne på forhånd, hvis årlige forutsigbare bevilgninger er sikret. I tidligere verneprosesser har verneverdige områder blitt hogd fordi myndighetene ikke har kunnet gi en avklaring på hva som vil skje med området til den enkelte skogeier. Inngåelse av kontrakter kan bidra til å hindre en slik situasjon. Deler av erstatningssummen kan bli utbetalt i forkant hvis det er inngått kontrakt med skogeier. På denne måten kan utgiftene til vederlagsordning bli redusert. Disse medlemmer mener at opprettelsen av et skogvernfond i kombinasjon med klar målstyring, vil være en god måte å gjennomføre skogvernet på.

Disse medlemmer viser til at et skogvernfond vil sikre at Miljøverndepartementet har økonomiske midler før de går inn i en forhandlingsprosess med skogeieren. Med et skogvernfond vil vi kunne få en effektiv verneprosess med lavt konfliktnivå mellom myndigheter, skogeiere og miljøvernorganisasjoner.

Disse medlemmer foreslår derfor følgende:

"Stortinget ber Regjeringen om å komme tilbake med en sak om opprettelse av et skogvernfond i forbindelse med Revidert budsjett for 2004."

Disse medlemmer vil påpeke at det er viktig at prosessen rundt næringsinitiert vern er så transparent som mulig. Dokumentasjon av verneverdier og begrunnelse for vernevedtak må være offentlig tilgjengelige, og alle verneområdene må på høring før vedtak blir gjort. Det er viktig å sikre en åpen og demokratisk behandling.

Disse medlemmer minner om at ordvalg er makt, og mener introduksjonen av begrepsparet "frivillig vern" og "tvangsvern" er et uheldig i forhold til den faglige tilnærmingen og en åpen vurdering av forskjellige virkemidler. Disse medlemmer mener det er riktigere og mer saklig å omtale de to tilnærmingene til vern som for eksempel "næringsinitiert vern" og "myndighetsstyrt vern".

Disse medlemmer anser at næringsinitiert vern kan bli et viktig virkemiddel i arbeidet med å øke skogvernet i Norge. Næringsinitiert vern må benyttes så langt det er mulig uten at det går på bekostning av de

faglige prioriteringene og kravet om at verneprosessen skal fange opp de mest verneverdige områdene. Disse medlemmer mener Miljøverndepartementet derfor må ha en klar målstyring av næringsinitiert vern, for å sikre at de faglige prioriteringene blir fulgt. Da næringsinitiert vern er et nytt virkemiddel for å øke skogvernet, er det viktig at det skjer hyppige evalueringer for å sikre at manglene fra evalueringsrapporten blir dekket og at det skjer på en effektiv måte. Disse medlemmer vil støtte Regjeringens forslag om at næringsinitiert vern vil være ett av flere virkemidler for å få dekket de manglene i dagens skogvern som evalueringsrapporten fra NINA og Skogforsk peker på. Det er viktig å presisere at myndighetene fortsatt kan og skal igangsette vern der det faglig sett er mest hensiktsmessig.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil i forbindelse med miljøsertifisering i skogbruket påpeke at det er ikke alt tømmer som blir miljøsertifisert. Det har også vist seg at dagens miljøsertifisering ikke alltid fungerer godt nok. Disse medlemmer mener det er viktig at det settes minstekrav til alt tømmer som hogges for å sikre et miljøvennlig skogbruk.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utarbeide en miljøforskrift for skogbruk i forbindelse med revidering av skogloven for å sikre minstekrav i forhold til miljøsertifisering."

Innsats mot miljøgifter

Komiteen viser til at Regjeringen i meldingen omtaler miljøgiftene polyklorerte bifeyler (PCB) og bromerte flammehemmere.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, er enig i at resultatmål 1 for helse- og miljøfarlige kjemikalier bør endres ved at utvalgskriteriene utvides fra enkeltstoffer til prioriterte faregrupper som gir alvorlig grunn til bekymring. Flertallet er opptatt av at stoffer som omfattes av utvalgskriteriene ikke skal utgjøre uakseptabel helse- og miljørisiko.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, viser til at et viktig skritt i arbeidet med å oppnå resultatmålet vil være EUs kjemikalierregelverk som nå er under total omarbeidelse. Dette flertallet støtter målsettingene med det nye kjemikalierregelverket - REACH - og er opptatt av at REACH blir et kostnadseffektivt virkemiddel som prioriterer ressurser for kunnskapsoppbygging. Dette flertallet er positivt til at regelverket legger opp til i økende grad å snu bevisbyrden slik at næringslivet får mer ansvar for

å vise at et kjemisk stoff ikke har uakseptable virkninger for helse og miljø.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener det viktigste virkemiddelet i arbeidet med å oppnå resultatmålet vil være EUs kjemikalierregelverk som nå er under total omarbeidelse. Disse medlemmer støtter målsettingene med det nye kjemikalierregelverket - REACH - og er opptatt av at REACH blir et kostnadseffektivt virkemiddel som prioriterer ressurser for kunnskapsoppbygging og restriksjoner mot de stoffer og bruksområder som utgjør en risiko.

Når tidsfristene og utvalgskriteriene for prioriterte stoffer som er underlagt autorisasjonsordningen i REACH er nærmere avklart, bør resultatmål 1 tilpasses for å sikre internasjonal harmonisering.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener det trengs en grunnleggende endring i kjemikaliepolitikken hvor det etableres som prinsipp at produsenter og markedsførere av kjemikalier må kunne bevise at deres produkter og bruken av deres produkter ikke er skadelig for helse og miljø. Dette vil være i tråd med forevar-prinsippet. Dette illustrerer at det ikke er godt nok å forby enkeltstoff når man dokumenterer negative helseeffekter, og at bevisbyrden må snus.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at analyser fra Arbeidstilsynet viser at svært mange arbeidstakere utsettes for kjemiske og helseskadelige stoffer i jobbsammenheng. Hvert år dør om lag 800 nordmenn av kjemikalier de utsettes for på jobben. Opptil 10 000 utvikler luftveis sykdommer årlig.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen endre regelverket og snu bevisbyrden slik at i stedet for at myndighetene må bevise at et stoff er skadelig, får industrien ansvaret for å bevise at det ikke er det."

Disse medlemmer gjør oppmerksom på at det i dag finnes ca. 100 000 forskjellige kjemikalier i bruk som ikke har vært gjenstand for konsekvensutredning, og det er en presserende og betydelig utfordring å gjennomføre dette. Disse medlemmer ber derfor Regjeringen om å være offensive i diskusjonen rundt EU-kommisjonens nylig fremlagte forslag til en tøffere kjemikaliepolitikk i EU-området, det såkalte REACH-systemet. I det opprinnelige forslaget fra EUs miljøkommisssær Margot Wallström skulle 30 000 kjemiske stoffer pålegges krav eller strenge reguleringer, mens resultatet som kommisjonen har lagt fram er at kun 10 000 stoffer skal få slike krav. Listen er blitt kuttet etter innsigelser fra industrikommisssær Erkki Liikanen slik at standardene ikke kommer til å gjelde importerte varer. Videre er en rekke sterkt problematiske stoffer, som finnes i dagligdagse produkter, nå ikke omfattet av

kravet om at de skal erstattes med mindre skadelige stoffer. Det gjelder for eksempel formaldehyd, mistenkt for å være kreftfremkallende, som brukes til å få tekstiler til å krølle mindre, og hormonforstyrrende ftalater, som brukes som en mykgjører i barneleker. Ftalater har blitt forbudt til bruk i barneleker i Norge, men disse medlemmer er bekymret for at forbudet ikke vil kunne opprettholdes hvis kommisjonens direktivforslag vedtas.

Disse medlemmer mener at ikke bare norske miljømyndigheter, men også norske næringsmyndigheter bør kjempe for at direktivet blir så strengt som mulig, fordi de fleste av de 30 000 kjemikalierne miljøkommissæren ville pålegge krav eller strenge reguleringer, er stoffer som stort sett ikke brukes i Norge. Sterkere begrensninger på flere kjemikalier vil derfor først og fremst ramme konkurrentene til norsk industri, og bidra til å fremme miljøkvalitet og miljøstandarder som internasjonale konkurransefaktorer.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet minner om at Regjeringen i meldingen skriver at "strengere miljøkrav fra myndigheter og forbrukere vil kunne bidra til at produksjonen vris i miljøvennlig retning". Kjemikaliepolitikken er antageligvis det enkeltområdet hvor dette vil ha størst effekt på liv og helse.

Komiteen viser til at mange bromerte flammehemmere har uønskede helse- og miljøvirkninger. Komiteen har merket seg at det i meldingen foreslås et forbud mot bruk av penta-BDE og okta-BDE fra 1. juli 2004, i tråd med et vedtatt EU-direktiv. Videre har komiteen merket seg at det vurderes å foreslå et forbud mot bruk av deka-BDE med sannsynlig ikrafttredelse fra 2005.

Komiteen slutter seg til disse tiltakene, og understreker, i likhet med Regjeringen, at det vil være behov for å følge med hvilke stoffer som blir tatt i bruk som erstatningsstoffer, og å påse at disse er minst mulig helse- og miljøfarlige.

Komiteen viser til at PCB er en svært alvorlig miljøgift. PCB er giftig, kreftfremkallende og kan føre til hud-, lever-, reproduksjons- og nevrologiske skader. Det lagres i fettvev og oppkonsentreres i næringskjeden, slik at nivåene er høyest hos isbjørn og andre rovdyr på toppen av næringskjeden. Det er derfor et viktig miljøpolitisk mål å rense opp etter tidligere bruk av denne miljøgiften. Komiteen viser til at produksjon, import, eksport og ny bruk av PCB har vært forbudt siden 1980. Fra 1995 har det vært forbudt å ha store PCB-holdige transformatorer og kondensatorer.

Komiteen har merket seg at Regjeringen har iverksatt eller støtter opp om en rekke tiltak for å begrense tilførsel av PCB til norsk natur, og rense opp i tidligere utslipp. Disse tiltakene består blant annet av forbud mot PCB-holdige kondensatorer, retursystem for innsamling av PCB-holdige isolerglassruter, identifisering, utfasing og avfallshåndtering av PCB-holdige materialer, opprydding i grunn og sedimenter foruren-

set med PCB, miljøovervåking av sigevannsutslipp fra deponier og internasjonalt samarbeid om utfasing av PCB.

Komiteen slutter seg til disse tiltakene.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti mener at innsatsen må økes kraftig og viser i denne sammenheng til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet påpeker at miljøgifter representerer et betydelig forurensningsproblem i norske fjordområder. PCB er en av våre farligste miljøgifter, og befinner seg for eksempel i sedimenter i fjordbunner, havner og fyllinger. PCB kan forstyrre hormonbalansen hos dyr og mennesker, og dermed redusere forplantningsevnen. Disse medlemmer mener arbeidet med opprydding av dette kan og må forseres.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at meldingen slår fast at "99 pst. av alt PCB-holdig elektrisk utstyr i Norge skal være tatt ut av bruk innen 2005". Men, det redegjøres ikke for status på dette arbeidet, hvorvidt målet vil nås, hva som vil gjøres hvis målet ikke nås og hvilke konsekvenser det får.

Regjeringen foreslår eller skisserer ingen grep for å sannsynliggjøre måloppnåelse på dette området. Det finnes en rekke tiltak som kostnadseffektivt kunne bidratt til måloppnåelse og samtidig utløst betydelige enøk-gevinster og generert arbeidsplasser til ledige elektromontører.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at det fortsatt er 100-150 tonn PCB i bruk i lysrørkondensatorer i Norge. Regjeringen ligger langt etter i arbeidet med å nå målet om at 99 pst. av alt PCB-holdig elektrisk utstyr skal være tatt ut av bruk innen 2005. Målet er i liten grad kjent i offentligheten, og det hersker stor usikkerhet rundt hvorvidt det vil bli gitt utsettelse, hvorvidt det vil sanksjoneres mot bruk av lysrørkondensatorer med PCB etter 2004.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett for nærmere omtale av disse. I denne sammenheng vil disse medlemmer spesielt påpeke at når man har erkjent at "informasjon framstår etter hvert som en tredje hovedtype virkemiddel i miljøvernpolitikken", bør det rapporteres for hvor godt de berørte av mål som utskifting av lysrørkondensatorer med PCB er kjent med målet, og hvordan de skal bidra til det på beste og mest kostnadseffektive måte.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen, senest i forbindelse med Revidert statsbudsjett, komme tilbake med en tiltakspakke som innen forbudet trer i kraft i 2005, aktivt

medvirker til måloppnåelse og utløsning av enøk-potensialet ved utskifting av lysrørarmaturer med PCB-kondensatorer."

Avfall

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, har merket seg at det har skjedd mye positivt innen avfallspolitikken. Andelen avfall til gjenvinning har økt betydelig, samtidig som utslippene av skadelige stoffer fra sluttbehandling av avfall er redusert. Flertallet viser i denne sammenheng til de ulike virkemidlene, herunder innsamlings- og gjenvinningsordninger, som er etablert. Sammen med nye virkemidler og tiltak kan dette bidra til at den positive utviklingen fortsetter, slik at de nasjonale målene på avfallsfeltet nås.

Flertallet vil fremheve betydningen av at virkemidler på avfallsfeltet også skal bidra til å nå målsettinger i klimapolitikken. Det vises i denne forbindelse til utarbeidelsen av en helhetlig strategi for behandling av alt nedbrytbart avfall.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser i tillegg til omlegging av avgiften på forbrenning av avfall.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, vil videre poengtere viktigheten av Regjeringens arbeid med å intensivere tilsynet med at reglene om farlig avfall etterlevs, for å sikre at dette avfallet samles inn og tas forsvarlig hånd om.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at full gjennomføring av den vedtatte avgiftsomleggingen på forbrenning av avfall igjen må utsettes på grunn av manglende avklaring med ESA av tilskuddsordningen. Regjeringen varsler også at den vil komme tilbake med forslag om alternativ til den foreslåtte tilskuddsordningen, hvis den ikke blir godkjent.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet viser til at Arbeiderpartiet i Dokument nr. 8:68 (2001-2002) foreslo en avgiftsmodell basert på en tilleggsavgift som trappes ned i takt med økende energigjenvinningsgrad for energianlegg som oppfyller EUs utslippskrav. Hvis denne modellen var blitt valgt, ville man ikke stått overfor de problemer man nå gjør, med stadige utsettelser av innføringen av en ny avgiftsmodell. En slik avgiftsmodell vil også fjerne forskjellen mellom kommunale energianlegg og industriens energianlegg, en forskjellsbehandling som ESA vurderer å åpne sak mot Norge i forhold til.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil arbeide for en rasjonell, miljøvennlig og effektiv håndtering av avfall fra husholdning og bedrifter. Restavfall bør i størst mulig grad brennes i

moderne forbrenningsanlegg der varmen nyttiggjøres til fjernvarme eller el-produksjon. Ved avfallshåndtering bør derfor deponiavgiften reduseres for avfall som forbrennes. Deponiavgiften på dette avfallet bør vurderes ut fra kriterier som volum på restsлам, bruk på energi, forbrenningsgrad og forurensning. Disse medlemmer mener at et generelt forbud mot deponering er uheldig pga. spredt bosetning og lange avstander.

Disse medlemmer mener det norske regelverket ikke skal være strengere enn i EU.

Disse medlemmer vil legge vekt på at norsk industri konkurrerer internasjonalt og at særnorske tilleggskrav vil svekke norsk industris konkurransevne. Tap av norsk industri medfører at produksjonen øker andre steder i verden, med det resultat at forurensningen øker pga. lavere miljøkrav og kostnader.

Havmiljø

Komiteen viser til at Regjeringen våren 2002 la frem en stortingsmelding om havmiljø (St.meld. nr. 12 (2001-2002) "Rent og rikt hav"). I denne meldingen ble det lagt opp til en ny og helhetlig politikk for forvaltningen av hav- og kystområdene. Det vises til komiteens merknader til denne meldingen i Innst. S. nr. 161 (2002-2003).

Komiteen har merket seg at Regjeringen vil redusere forsøplingsproblemer i hav- og kystområder gjennom fastsettelse av nytt regelverk om skipsavfall. Komiteen viser til at Norge gjennom EØS-avtalen er forpliktet til å gjennomføre EUs direktiv om mottaksanlegg i havner for avfall og lasterester for skip (avfallsdirektivet). Komiteen har merket seg at Regjeringen arbeider med å gjennomføre direktivet i norsk rett gjennom en egen forskrift. Formålet er å sørge for økt levering og bedre håndtering av avfall fra skip. Komiteen har merket seg at Regjeringen har innført en plikt for alle skip til å levere avfall i havn, og alle havner pålegges å ha tilstrekkelig mottakskapasitet for avfall fra skip. For å fjerne den økonomiske interesse i å kvitte seg med avfall på ulovlig måte, innføres et betalingssystem basert på prinsippet om en generell avfallavgift, uavhengig av om skipet faktisk leverer avfall i havnen (prinsippet om "no special fee"). Dette anses som et avgjørende tiltak for å sikre at skip leverer sitt avfall i havn. Komiteen slutter seg til dette forslaget.

Komiteen viser til at opprettelsen av oljeterminalen i Murmansk med tilhørende oljefrakt gjennom Barentshavet og langs norskekysten stiller store krav til norsk beredskap. Allerede første halvår i 2003 passerte 119 oljetankere fra Russland og rundt norskekysten.

Komiteen viser til at flere rapporter konkluderer med at denne trafikken vil øke voldsomt.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, viser til at de russiske oljetanker vil gå gjennom oppvekst- og gyteområdet til den norsk-arktiske torsken, som i dag gir grunnlaget for våre største kommersielle fiskefangster. Barentshavet og norskekysten er også svært rik på sjøfugl som er meget sårbare for oljesøl.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener arbeidet med nødhavner og strandsettingssteder må fullføres, og det må i tillegg arbeides igjennom internasjonale organer for å få på plass klare rettigheter og plikter for skip i nød.

Dette flertallet viser til Dokument nr. 8:128 (2002-2003) og Dokument nr. 8:135 (2002-2003) Om oljevernberedskap og til Innst. S. nr. 16 (2002-2003).

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at norsk petroleumsvirksomhet har foregått i 30 år med boring av over 1 000 brønner i Nordsjøen og 60 brønner i Barentshavet. Teknologi- og miljøstandard har utviklet seg kraftig i denne perioden, og dette gir et forsterket grunnlag for en forsvarlig petroleumsvirksomhet i Barentshavet - innenfor de miljøstandarder som gjelder.

Disse medlemmer viser til at det hittil er gjennomført 174 forsknings- og utredningsrapporter for ca. en halv mrd. kroner bare i Barentshavet.

Disse medlemmer viser for øvrig til partiets merknader ved behandlingen av St.meld. nr. 38 (2001-2002) Om olje- og gassvirksomheten, Innst. S. nr. 87 (2002-2003), Innst. S. nr.161 (2002-2003) og St.meld. nr. 12 (2001-2002) Om rent og rikt hav.

Disse medlemmer viser til St.meld. nr. 12 (2001-2002) Om rent og rikt hav, der Fremskrittspartiet fremmet forslag om å etablere en trafikksentral for Nord-Norge på Reitan. Det skulle være Kystverkets oppgave å drive trafikksentral. Forslaget fikk ikke flertall. Hadde forslaget fått flertall, kunne trafikksentralen nå vært i drift for små midler.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti mener det er en klart feil prioritering å bruke 30 mrd. kroner på forsvar i Norge uten å ha skikkelig beredskap i forhold til en av de mest sannsynlige truslene mot miljø og ressurser av stor betydning for landet. Disse medlemmer viser i denne sammenheng til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett hvor det foreslås økte bevilgninger til kystvernet, og at Forsvaret innenfor ordinære rammer bør prioritere høyt å bidra til miljøforsvaret av Norge på en mer aktiv måte enn i dag.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, påpeker videre at bygging av ny trafikkovervåkningsentral i Vardø er et sentralt tiltak for å få bedre kontroll med skipstrafikken langs kysten.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen forsere byggingen av ny trafikkovervåkningssentral i Vardø, som er et sentralt tiltak for å få bedre kontroll med skipstrafikken langs kysten."

Disse medlemmer vil understreke at det ikke bare er "... god sameksistens mellom petroleumsvirksomheten og fiskerinæringen" som må sikres, men en god balanse mellom all næringsvirksomhet og økosystemenes livskraft. I tråd med dette bør ikke ordbruken være "petroleumsfrie fiskerisoner", men rett og slett "petroleumsfrie soner".

Disse medlemmer merker seg det positive arbeidet med en helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet.

Disse medlemmer mener at feltet Nordland VI, som inneholder flere blokker som tidligere har vært åpnet for leteboring, men som er stengt i påvente av Regjeringens konsekvensutredning, ikke må gjenåpnes. Dette er det aller mest sårbare av alle områdene som konsekvensutredes. Både Statens forurensnings-tilsyn (SFT) og Havforskningsinstituttet anbefaler at havområdene utenfor Lofoten ikke åpnes for petroleumsutvinning. Disse medlemmer registrerer at utredningen som Regjeringen har gjennomført om miljø-konsekvenser ved olje- og gassutvinning i nordlige farvann har fått skarp kritikk av naturvernorganisasjonene. På tross av svakhetene viser konsekvensanalysen helt klart at noen områder skiller seg ut som svært sårbare. Lofoten "scorer" høyest på alle naturverdier, og er et viktig område for både sjøfugl, fisk, korallrev og sjøpattedyr. SFTs uttalelse i forbindelse med forrige konsesjonsrunde sa at "området er ytterst sårbart, særlig med hensyn til fisk, sjøfugl og marine pattedyr, med flere fiskebestander som er blant de viktigste i verden og flere bestander av sjøfugl som har internasjonal verneverdi".

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti mener det derfor er utenkelig å se for seg boretårn i forlengelsen av Lofotveggen majestetiske tinder, og samtidig opprettholde det uvurderlige bildet av Lofoten som ren, dramatisk og rik natur skjønnosomt forvaltet av miljønasjonen Norge. Et område kjent verden rundt som det viktigste gyteområdet til den vandrende torsken.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til samarbeidsprosjektet "Save the North Sea", som bevisstgjør brukerne av Nordsjøen på den forsøplingen de selv bidrar til, gjennom å vise sjøfolk, fiskere, fritidsseilere og oljearbeidere som forteller hvorfor de ikke kaster avfall i sjøen, men heller bringer det til land.

Disse medlemmer mener dette arbeidet setter fokus på en økende forsøpling av Nordsjøen.

Disse medlemmer påpeker at denne forsøplingen skader miljøet. Fugl, fisk og andre dyr som lever i eller av havet lider, utøvere av fiskeri taper økonomisk og generelt går det særlig ut over kystsamfunn som hovedsakelig lever av fiskeri og turisme.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen ta initiativ til en oppryddingsdugnad med deltagere fra alle Nordsjølanda, den

maritime næringsklyngen, oljeindustrien og fritidsbåteiere for å fjerne søppel fra Nordsjøen.

Regjeringen bes også ta initiativ til å sørge for at utviklingen i mengden ulovlig dumpet avfall i Nordsjøen overvåkes og tallfestes og melde tilbake til Stortinget hvilke andre grep Regjeringen vil gjøre for å få en slutt på forsøplingen av Nordsjøen."

Lokalt miljøvernarbeid

Komiteen har merket seg at Regjeringen legger opp til at kommunene de nærmeste årene skal spille en viktigere miljøvernpolitisk rolle gjennom blant annet å stimulere til at kommunene bedre utnytter sitt handlingsrom på miljøvernområdet og foreta en gradvis overføring av oppgaver og myndighet på miljøvernområdet i perioden 2002-2005. Komiteen er enig i at kommunene bør spille en viktig miljøvernpolitisk rolle.

Komiteen viser til St.meld. nr. 1 (2003-2004), kapittel 6 Nasjonal Agenda 21, og partienes merknader i innstillingen til denne.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til målsettingen om å redusere antall øremerkede tilskudd. På denne bakgrunn støtter flertallet innlemming av midler som har vært øremerket lokalt miljøvern.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser imidlertid til at det er behov for at det etableres noen virkemidler som kan stimulere til lokalt miljøarbeid. Disse medlemmer viser til at de såkalte foregangskommunene i Lokal Agenda 21-arbeidet har gått inn for å opprette et "Nasjonal Agenda 21-fond", der det sentrale er at staten setter av midler som skal stimulere til tverrsektoriell handling sentralt og lokalt. For å oppnå en revitalisering av miljøarbeidet må kommunenes rolle til å "tenke globalt, handle lokalt" styrkes. Disse medlemmer vil på denne bakgrunn be Regjeringen komme tilbake med et konkret opplegg for å stimulere til tverrsektoriell handling.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser videre til at kommunene vil ha en helt sentral rolle i arbeidet med å følge opp stortingsmeldingen om biologisk mangfold, jf. St.meld. nr. 42 (2000-2001).

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at mange kommuner har foretatt en førstegangs kartlegging, men dersom en skal få på plass det nasjonale systemet for kartlegging og overvåking, er det helt avgjørende at disse dataene kontinuerlig oppdateres.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at mange kommuner de seinere åra har måttet redusere bemanninga innenfor fagfeltet

miljø og landbruk, på grunn av trang kommuneøkonomi. Dette er bekymringsfullt når stadig flere oppgaver blir delegert. Disse medlemmer mener at kommunene må settes i stand til å ha tilfredsstillende faglig kompetanse på disse områdene.

Disse medlemmer vil på denne bakgrunn be Regjeringen vurdere hvordan kartleggingen og miljøkompetansen i kommunene bedre kan sikres.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti er bekymret for kommunenes miljøkompetanse i forhold til de nasjonale oppgavene de er tenkt å utføre. Disse medlemmer gleder seg over forslaget i meldinga om at det skal legges til rette støttefunksjoner og hensiktsmessig styringsverktøy. Imidlertid mangler det en konkretisering av hva som menes med støttefunksjoner, og disse medlemmer foreslår derfor at fylkesmennene styrkes med et kompetanseteam som skal bistå kommunene i deres miljøarbeid. Teamet må ha spesialkompetanse på problemstillinger knyttet til forvaltningen av kommunenes kartlagte områder for biomangfold.

Komiteen viser til at Regjeringen våren 2002 la frem en stortingsmelding om bedre miljø i byer og tettsteder (St.meld. nr. 23 (2001-2002)), og viser til komiteens merknader til denne i Innst. S. nr. 246 (2001-2002).

Biologisk mangfold

Komiteen viser til at jordens livsmangfold er grunnlaget for menneskets eksistens, verdiskaping, livskvalitet og velferd. Mangfoldet er utviklet over lang tid gjennom naturlig utvikling og kulturpåvirkning. Denne dynamiske prosessen innebærer at noen arter forsvinner og nye kommer til. I moderne tid har imidlertid menneskelig aktivitet ført til tap av biologisk mangfold som er mange ganger større enn det naturlige. Det globale tapet av biomangfold på grunn av menneskelig aktivitet bidrar til å svekke mulighetene for bærekraftig utvikling.

Komiteen viser til at Stortinget våren 2002 behandlet St.meld. nr. 42 (2000-2001) "Biologisk mangfold", og viser til komiteens merknader ved behandlingen av denne.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at Regjeringen vil følge opp de tiltak som var beskrevet i meldingen og behandlingen av denne i Stortinget.

Komiteen viser til at fra 1998 til 2002 er vernet areal på Norges fastlandsområde økt med 48 pst. Nær 10 pst. av Norges fastlandsareal er nå vernet. Komiteen har merket seg at Regjeringen har vernet flere nye verneområder, i samsvar med "Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder". Regjeringen vernet blant annet Forollhogna nasjonalpark i Sør-Trøndelag og Hedmark høsten 2001. Når nasjonalparkplanen, barskogplanen og de fylkesvise vernepla-

nene er gjennomført, vil ca. 13-14 pst. av fastlandsarealet være vernet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, har merket seg at Regjeringen vil arbeide for å sikre en best mulig lokal forankring av vernearbeidet.

Komiteen har merket seg at Miljøverndepartementet har tatt initiativ til en ny gjennomgang av erstatningsordningene ved vern gjennom å utvide Biomangfoldlovutvalgets mandat til også å behandle disse spørsmålene, og forlenget utvalgets frist slik at man også får gått gjennom erstatningsordningene på en grundig måte.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, viser til at økt vern av privateide arealer krever en ny gjennomgang av erstatningsordningene ved vern.

Komiteen viser til at de store rovdyrene er blant de rødlistede artene over truede dyrearter. Komiteen mener at videreføring av levedyktige bestander må kombineres med hensynet til utnyttelse av utmarkressurser innenfor akseptable økonomiske rammevilkår. Komiteen viser til at Regjeringen vil komme tilbake til rovdyrforvaltningen i en egen stortingsmelding høsten 2003.

Komiteen viser til at fjellreven er en av våre mest truede dyrearter. Fjellreven er klassifisert som "direkte truet" på den nasjonale rødlista over truede arter. Det er færre enn 50 voksne fjellrever igjen i Norge (utenom Svalbard). Bestanden har ikke tatt seg opp igjen etter fredningen i 1930, og arten har i de senere år forsvunnet i fjellområder som tidligere hadde restbestander. Komiteen er bekymret for fjellrevens fremtid i Norge. Komiteen mener at bevaring av fjellreven må være et høyt prioritert miljømål i Norge.

Komiteen har merket seg Regjeringens arbeid for å hindre at fjellreven forsvinner fra den norske fjellnaturen, og støtter de tiltak Regjeringen har satt i verk for å styrke bestanden.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet mener at nasjonalparker og andre verneområder bør utvikles til å bli en ressurs for lokalsamfunnene, og ikke et hinder for næringsaktivitet og bosetting. Det er nødvendig å legge til rette for økt lokalpolitisk medvirkning og innflytelse i verneprosesser. Vern av områder og utvikling av nærliggende lokalsamfunn må ses i sammenheng, og det må i større grad legges opp til å ta vare på områder gjennom aktiv bruk.

Folk må kunne ha mulighet til å leve og bo også i områder med store verneverdier. Naturressurser må kunne brukes, men ikke forbrukes. Hvis vi ikke lykkes med å opprettholde bosetting og menneskelig virksomhet i tilknytning til verdifulle naturområder, går viktige

deler av verdiene tapt. Bærekraftig bruk er derfor den beste formen for vern.

Disse medlemmer viser til behandlinga av Dokument nr. 8:42 (2001-2002) fra Senterpartiet, som resulterte i at mandatet til Lovutvalget for biologisk mangfold blei utvida til også å omfatte erstatningsreglene for vern i nasjonalparker og for landskapsvernområder. Det er viktig at nye og forbedrede erstatningsregler kommer på plass raskt. Disse medlemmer finner det uheldig at arbeidet med erstatningsregler har dratt ut i tid, spesielt fordi opprettelsen av nye verneområder skjer så raskt. Dette skaper uavklarte situasjoner for svært mange.

Disse medlemmer viser til at det er ført opp hele 3 062 trua arter på den nasjonale rødlista. Disse medlemmer har merka seg at det er behov for økt kunnskap om det biologiske mangfoldets sammensetning og funksjon og om effekter av ulike former for bruk og forvaltning av dette mangfoldet. Det er blant annet behov for revisjon og bedre kvalitetssikring av de norske rødlistene. Det er viktig at trusselbildet mot artene er godt faglig fundert. Disse medlemmer forutsetter at den norske artsdatabanken vektlegger en systematisk kvalitetssikring når de skal legge fram forslag til nye nasjonale rødlistor.

Disse medlemmer vil påpeke at dersom barskog vernes i forbindelse med nasjonalparker, må reservat benyttes som verneform for å sikre vanlig erstatning.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen benytte reservat som verneform når barskog fredes i forbindelse med nasjonalparker slik at usikkerhet om erstatningsprinsippene unngås."

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener det er viktig å sikre økt lokalt engasjement i forhold til verneområder. Disse medlemmer viser til svarbrev til komiteen fra miljøvernminister Børge Brende, datert 31. oktober 2003, der det fremkommer at 40-50 kommuner har fått delegert myndighet til å forvalte verneområder. Delegasjonen til kommunene skal evalueres etter fem år, regnet fra 2002. I tillegg deltar ca. 20 kommuner i et forvaltningsforsøk med noen utvalgte større verneområder. For disse større områdene er det avsatt egne midler til forvaltningen av områdene, mens for de øvrige verneområdene kan kommunene søke om midler. Disse medlemmer mener det er av stor betydning for at lokal forvaltning skal være vellykket at det settes av tilstrekkelig med midler til dette.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til St.meld. nr. 42 (2000-2001) Biologisk mangfold - hvor sektoransvar ble etablert som et viktig skritt på veien i bedre vern og forvaltning av våre biologiske rikdommer. Et av de viktigste aspektene ved Stortingsmeldingen var understrekingen og oppfølgingen av det sektor-

viser ansvaret, og den innsatsen hvert enkelt departement må og vil nedlegge.

Disse medlemmer er positive til det nye forvaltningssystemet for kartlegging og overvåking. Imidlertid er det usikkert om forvaltningssystemet bygger på tilstrekkelig god nok kartlegging.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at selv om det nå brukes midler til å supplere denne, er det viktig å minne om at de fleste kommunene stort sett ikke har foretatt noen form for ny kartlegging, men hovedsakelig en sortering av den informasjonen som allerede forelå. Selv i de mest informasjonsrike kommunene har det vist seg at ny kartlegging ute i felt har avslørt store hull i kunnskapsgrunnlaget. Det som nå er gjort har blitt kalt "fase 1", og man må derfor snarest komme i gang med fase 2.

Disse medlemmer foreslår derfor at det stilles betydelige tilskuddsmidler som kommunene kan søke på for ytterligere kartlegging av sitt biomangfold.

Friluftsliv

Komiteen viser til at friluftsliv er et fellesgode som må sikres som kilde til god livskvalitet, økt trivsel, bedre folkehelse og bærekraftig utvikling. Friluftsliv gir gode naturopplevelser og økt miljøkunnskap og er et viktig bidrag til bærekraftig bruk og vern av natur- og kulturarven. Komiteen viser til at friluftslivet fikk en bred gjennomgang ved behandlingen av St.meld. nr. 39 (2000-2001) "Friluftsliv - ein veg til høgare livskvalitet", og viser til sine merknader ved behandlingen av denne i Innst. S. nr. 114 (2001-2002).

Komiteen viser til at allemannsretten er en viktig forutsetning for friluftslivet i Norge. Allemannsretten står fortsatt sterkt både juridisk og i den allmenne rettsoppfatning. Komiteen har merket seg at Regjeringen vil følge opp resultatene av Stortingets behandling av St.meld. nr. 39 (2000-2001), og melde tilbake status i arbeidet til Stortinget ved egnede anledninger.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, peker på at når man oppretter nye nasjonalparker og landskapsvernområder, er det viktig at Regjeringen samtidig åpner for turisme basert på bærekraftig bruk innenfor disse områdene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at Regjeringen i meldingen omtaler det som bekymringsfullt at det er press på den allmenne ferdselsretten. Disse medlemmer slutter seg til denne beskrivelsen, men etterlyser tiltak i meldingen som kan styrke allemannsretten. I denne sammenheng vises til Arbeiderpartiets og Sosialistisk Venstrepartis merknader ved behandlingen av friluftslivsmeldingen, jf. Innst. S. nr. 114 (2001-2002).

Disse medlemmer viser til at friluftsliv får en forholdsvis kort omtale i meldingen og at Regjeringen så langt ikke har fulgt opp viktige tiltak som ble varslet i Friluftslivsmeldingen og som Stortinget sluttet seg til. Det er positivt at Regjeringen i meldingen varsler at

den vil bedre vilkårene for friluftslivets organisasjoner gjennom å øke driftsstøtten. Dette følges likevel ikke opp i Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2004.

Disse medlemmer er spesielt bekymret for situasjonen i strandsonen. Dispensasjoner fra byggeforbudet i 100-metersbeltet og stengsler i strandsonen er til betydelige hindrer for den frie ferdselen. Utviklingen viser at det er behov for en strengere dispensasjonspraksis og om nødvendig lovendring. Utviklingen i strandsonen viser også at det er behov for å legge til rette flere offentlige friarealer og skjærgårdsparker. Disse medlemmer er forundret over at Regjeringen har avvirket ordningen med støtte til juridisk hjelp til kommuner i saker relatert til strandsonen. Denne ordningen har vært til stor hjelp for flere kommuner, og disse medlemmer mener ordningen må gjeninnføres.

Disse medlemmer registrerer også et økende utbyggingspress i enkelte fjellområder og fjellnære områder. For å unngå at utviklingen over tid går ut over det biologiske mangfoldet i disse områdene og at allemannsretten svekkes, mener disse medlemmer at Regjeringen av hensyn til både friluftsliv og biologisk mangfold bør legge frem en egen sak om helhetlig forvaltning av fjellet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at de siste tallene fra rapporteringen av antall dispensasjoner i 100-metersbeltet viser at utviklingen kan sies å være under kontroll. Flertallet mener at det ikke er behov for å stramme inn i dispensasjonspraksis eller en mer restriktiv lovgivning i forhold til byggeforbudet i 100-metersbeltet og ferdsel i strandsonen.

Flertallet viser til at de fleste dispensasjoner fra byggeforbudet i strandsonen i pressområder dreier seg om små endringer i eksisterende bygningsmasse eller erstatningsbygg, og derfor i liten grad kan sies å representere nye hindringer for den frie ferdsel i strandsonen.

Flertallet mener at utbyggingspresset både i strandsonen og i fjellområder er svært varierende i ulike deler av landet, og at håndtering av dette derfor ivaretas best ut fra lokal kunnskap om lokale forhold. Flertallet vil derfor understreke betydningen av det kommunale selvstyret i slike saker.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti mener at utviklingen likevel må følges fremover, særlig når det gjelder oppføring av nye bygg.

Komiteen viser for øvrig til sine merknader ved behandlingen av Friluftslivsmeldingen i Innst. S. nr. 114 (2001-2002).

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at i de aller fleste tilfeller er det ikke noen konflikt mellom allmennhetens ønske om fri ferdsel og vernet om grunneiers eiendomsrett. Allmennheten har et ansvar for å ferdes på en hensynsfull måte -

både overfor miljøet og overfor grunneiere og rettighetshavere. Grunneieren har på sin side et ansvar for at det ikke legges hindringer i veien for den frie ferdsel. Både grunneiere og allmennheten har felles ansvar for å motvirke konflikter. Konflikter bør løses lokalt i samsvar med nasjonale lover og forskrifter, og lokale tilpasninger.

Disse medlemmer vil vise til at en rekke kommuner langs kysten har funnet frem til gode løsninger for å sikre allemannsretten. Derfor er det etter disse medlemmers syn viktig å sikre at det er tilstrekkelig med strandsone tilgjengelig for allmennheten uten at den private eiendomsrett svekkes.

Disse medlemmer mener at Regjeringen må ta en kritisk gjennomgang av bruken av LNF-kategoriene. Disse medlemmer viser til at ved behandlingen av meldingen om friluftsliv, understreket komiteens flertall bestående av Høyre, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, at man skal være forsiktig med inngrep i den private eiendomsrett. Likevel blir eiendomsretten stadig skadelidende under dekning av begrepet LNF, Landbruks-, natur- og friluftsområder. Disse medlemmer mener mange føler at forutsetningen med LNF-kategorien i dag er snudd på hodet av Miljøverndepartementet, fylkesmenn og kommunepolitikere. I en del kommuner settes det sterke begrensninger for eiendommer som må karakteriseres som å være bebygd. Miljøverndepartementet har sagt at det ikke automatisk skal gis dispensasjon etter plan- og bygningsloven til å bygge opp hus/hytte i LNF etter brann. Det er også totalforbud mot deling av tomt, hvilket i praksis medfører at de som ønsker å utdele tomter til sine barn, ikke vil få tillatelse til det. Disse medlemmer er sterkt kritisk til disse restriksjonene.

Disse medlemmer mener at forbudet om bygging i 100-metersbeltet er svært uheldig og bør oppheves. Disse medlemmer er av den oppfatning at kommunene selv må få bestemme hvor bygging av hytter og hus skal skje. Disse medlemmer viser til at Norge er et langstrakt land, og at hytte- og boligbygging må tilpasses lokalt uten et stivbeint sentralt lovverk som 100-metersforbudet er. Disse medlemmer viser til at dagens praktisering av 100-metersforbudet egentlig er en gigantisk ekspropriasjon uten noen form for erstatning.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om at § 17-2 i plan- og bygningsloven - om forbud mot bygging og fradeling i 100-metersbeltet langs sjøen, oppheves."

"Stortinget ber Regjeringen fremme sak om å fjerne de restriksjoner som LNF legger på områder som må betegnes som bebygget."

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, registrerer at Regjeringen følger opp vedtaket i Innst. O. nr. 44, jf. Dokument nr. 8:16 (2001-2002) om å øke

andelen spillemidler til friluftslivsformål i tråd med en ny fordelingsnøkkel for overskuddet fra spillemidlene. Flertallet mener at tildelingen av spillemidler må komme i tillegg og ikke til erstatning for bl.a. midler som tildeles over Miljøverndepartementets budsjett.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti beklager at Regjeringen reduserer nettopp disse postene på forslaget til Miljøverndepartementets budsjett.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om å komme tilbake med en sak om styrking av friluftslivsorganisasjonenes økonomi og andre friluftslivstiltak, bl.a. ved at det i større omfang enn i dag tildeles spillemidler. Tildeling av spillemidler må komme i tillegg og ikke til erstatning for bl.a. midler som tildeles over Miljøverndepartementets budsjett."

Kulturminner og kulturmiljøer

Komiteen viser til at vern av historiske minnesmerker er av avgjørende betydning for å forstå norsk kulturarv og historie. Disse opplevelser må også sikres for fremtidige generasjoner. Det er derfor en prioritert oppgave å sørge for at viktige historiske byggverk og kulturområder er i forsvarlig stand. Bruk og vern av kulturminner bør kombineres. Aktiv bruk av kulturminner kan hindre forfall.

Komiteen viser til at den fysiske tilstanden for kulturminner ikke er god nok. Årlig forsvinner om lag 1 pst. av alle kjente kulturminner.

Komiteen viser til at den norske kulturarven representerer store verdier og er med på å gi nasjon og innbyggere identitet og fellesskapsfølelse. En stor del av vår felles kulturarv forvaltes av private eiere. Deres positive innsats er av stor betydning for fremtidig vern.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil peke på fartøyvernets betydning for å ta vare på norsk kystkultur. Det er også store utfordringer knyttet til å ta vare på industrielle kulturminner.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti har imidlertid merket seg at arbeidet med kulturminner er blitt styrket de siste to årene.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at Norsk kulturminnefond ble etablert fra 1. juli 2002. Fondet har en kapital på 200 mill. kroner. Avkastningen av fondet skal sammen med midler fra private bidra til at et mangfold av kulturminner og kulturmiljøer bevares og aktiviseres som grunnlag for opplevelse, kunnskap, utvikling og verdiskaping.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener kulturminnefondet har en viktig oppgave gjennom at det legger til rette for restaurering og vedlikehold av kulturminner i privat eie. Imidlertid er det viktig at oppbyggingen av dette fondet ikke går på bekostning av bevilgningene til Riksantikvaren.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, har merket seg at Regjeringen i budsjettet for 2004 har foreslått å kutte bevilgningene til riksantikvaren, slik at det totalt for 2004 ikke blir en styrking av kulturminnearbeidet.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti mener det er viktig å se de statlige bevilgningene til istandsetting av kulturminner i privat eie, dvs. det alt vesentlige av Riksantikvarens tilskuddsmidler og avkastningen av kulturminnefondet, i sammenheng. Disse medlemmer er tilfreds med at summen av disse midlene er høyere i Regjeringens budsjettforslag for 2004, sammenlignet med tilsvarende sum i 2003. Disse medlemmer er også tilfreds med at Regjeringen i budsjettforslaget for 2004 viser en klar prioritering av de norske verdensarvstedene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet sier seg fornøyd med at Norsk kulturminnefond er etablert. Det var imidlertid bare 5 mill. kroner til disposisjon for kulturminnetiltak det første året, og 13 mill. kroner det andre året. Dette er svært lite sett i forhold til utfordringene i kulturminnevernet. Slik avkastningen er nå, avspeiler det på ingen måte det reelle behovet.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at Regjeringa ennå ikke har foreslått å øke kapitalen i Norsk kulturminnefond. Disse medlemmer ønsker å bygge opp kulturminnefondet til å bli en viktig aktør i kulturminnevernet, slik det var forutsatt.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at det ved etableringen av kulturminnefondet ble slått fast at fondets midler skulle være et supplement til Riksantikvarens ordinære tilskuddsordninger. Etableringen av fondet innebærer ingen endring i Riksantikvarens rolle.

Komiteen har merket seg at Regjeringen har varslet at den vil legge frem en stortingsmelding om kulturminner. Komiteen vil komme tilbake til en nærmere behandling av en politikk for bevaring av kulturminner og kulturmiljøer ved behandlingen av denne meldingen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener det er et stort behov for å øke satsingen på freda og verna bygninger. Disse medlemmer mener det er behov for en opptrapping av kulturminnevernet, og vil be Regjeringen i den varslede meldingen om kulturminner komme tilbake med en opptrappingsplan.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet viser til at når staten freder privat eiendom gjennom lov om kulturminner, skal staten bære de merkostnadene fredningen innebærer, enten direkte eller ved tilbud om utløsning og erstatning til eier. Utgifter til granskning av automatisk fredede kulturminner skal bæres av staten. Skatte- og avgiftssystemet må stimulere til privat verneinnsats for å sikre bredde og mangfold i bygningssarven.

Overgjødning og oljeforurensning

Komiteen viser til at utslipp av partikler, næringssalter og olje kan føre til skader på økosystemet.

Komiteen viser til at de marine områdene langs norskekysten fra svenskegrensen til Lindesnes, samt Grimstadfjorden ved Bergen, er påvirket av overgjødning, og definert som følsomme områder i henhold til EUs avløpsdirektiv. Komiteen har merket seg at det de senere årene har vært gjennomført en rekke tiltak for å begrense utslippene av både nitrogen og fosfor til områder som er påvirket av overgjødning. Det har medført forbedret vannkvalitet både for ferskvann i disse områdene og i de marine områdene.

Komiteen viser til at oljeforurensning skyldes både akutte utslipp og operasjonelle utslipp fra offshoreinstallasjoner, skip og landbaserte kilder.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, har merket seg at petroleumsvirksomheten anslås bare å bidra med noen få prosent av de totale tilførselene av olje fra alle land til Nordsjøen, mens den største kilden er utslipp via de store europeiske elvene og landavrenning.

Komiteen viser til at Stortinget har vedtatt en målsetting om nullutslipp av olje og miljøfarlige kjemiske stoffer til sjø for offshoresektoren, hvor hovedregelen er forbud mot utslipp av olje og mulige miljøfarlige stoffer. Denne målsettingen ble senest slått fast ved Stortingets behandling av St.meld. nr. 12 (2001-2002) "Rent og rikt hav" våren 2003. Det ble her fastslått at målet omfatter både utslipp av olje og tilsatte kjemikalier, samt utslipp av naturlig forekommende kjemiske stoffer i produsert vann.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti har store forventninger til innføringen av EUs rammedirektiv for vann, og den helhetlige forvaltning av ferskvann og kystnære sjø- og fjordområder dette vil medføre. Det er ingen tvil om at kommuneovergripende og mangefasetterte forvaltningsgrep vil

bli et stort og viktig løft, som vil kunne gi merkbare forbedringer i mange norske vannøkosystemer. I denne forbindelse ser disse medlemmer det som svært viktig at også ansvaret for dette arbeidet plasseres i en helhetstenkende ramme og ber derfor Regjeringen om å forankre rammedirektivet i Miljøverndepartementet.

Internasjonalt samarbeid

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at de største globale miljøutfordringene vi står overfor er trusselen om menneskeskapte klimaendringer, tapet av biologisk mangfold, og bruken av helse- og miljøskadelige kjemikalier. Dette er i stor grad grenseoverskridende utfordringer som vil kunne påvirke menneskers helse, arters overlevelse og økonomisk utvikling. Siden flere av de største miljøutfordringene er globale, er internasjonalt samarbeid en forutsetning for å finne gode løsninger. Det er nødvendig for Norge å delta i et forpliktende internasjonalt miljøsamarbeid for å beskytte vårt eget miljø, løse globale miljøproblemer, fordi vi er en del av et felles marked i Europa, for å utveksle kunnskap og for å kunne bidra til å rydde opp i miljøproblemene i utviklingsland og Øst-Europa.

Flertallet viser til at FN-toppmøtet i Johannesburg om bærekraftig utvikling høsten 2002 bl.a. samlet seg om tidfestede målsettinger for vann og sanitære forhold, minimalisere produksjon og bruk av helse- og miljøskadelige kjemikalier, hav og marine ressurser, redusere tap av biologisk mangfold og endre produksjons- og forbruksmønstre som ikke er bærekraftige. Flertallet har merket seg at Regjeringen legger stor vekt på oppfølgingen av Toppmøtet - både nasjonalt og internasjonalt. Når det gjelder den nasjonale oppfølgingen, viser flertallet til at Regjeringen i tilknytning til Nasjonalbudsjettet for 2004 har lagt frem en handlingsplan for gjennomføring av bærekraftstrategien i form.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at globale miljøutfordringer innebærer et internasjonalt ansvar for Norge. Mange grenseoverskridende miljøutfordringer påvirker menneskers helse, arters overlevelse og økonomisk utvikling. Siden flere av de største miljøutfordringene er globale, er internasjonalt samarbeid en forutsetning for å finne gode løsninger. Det er nødvendig for Norge å delta i et forpliktende internasjonalt miljøsamarbeid for å beskytte vårt eget miljø, løse globale miljøproblemer og utveksle kunnskap. Disse medlemmer mener det er viktig at Norge fokuserer på å jobbe frem helhetlige og realistiske flertallsløsninger, og i mindre grad stadig forsøke å fremstå som verdensmester.

Disse medlemmer mener bruk av markedsorienterte mekanismer er beste virkemiddel for å oppnå viktige internasjonale målsettinger rundt miljø, velstand og utvikling. Flere økonomiske og bedre tekniske ressurser behøves dersom alle land skal være i stand til å møte de globale miljøutfordringene. Dette krever blant annet at man legger forholdene til rette for økt økonomisk vekst på verdensbasis. Derfor må man

videreføre arbeidet for å åpne for økt internasjonal handel og sikre en større utbredelse av markedsøkonomi basert på en sunn rettsstat. Frivillig internasjonalt samarbeid for å utvikle kunnskap og forskning, demokrati eller ren hjelp på "nonprofit" nivå er selvsagt også viktige virkemiddel.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at klimaproblemet globalt sett er den største utfordringen vi står overfor. FNs klimapanel har lagt fram dokumentasjon på at klimaet er i endring, og ifølge klimapanelet har disse endringene sammenheng med en kraftig økning i konsentrasjonen av klimagasser i atmosfæren. Det er anslått at Norges samla utslipp av klimagasser vil øke fra om lag 52 mill. tonn CO₂-ekvivalenter i 1990 til om lag 61 mill. tonn CO₂-ekvivalenter i 2010 dersom det ikke gjennomføres nye klimatiltak. Klimaproblemet er derfor også Norges største miljøutfordring.

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen ta initiativ til en oppryddingsdugnad med deltagere fra alle Nordsjølanda, den maritime næringsklyngen, oljeindustrien og fritidsbåteiere for å fjerne søppel fra Nordsjøen.

Regjeringen bes også ta initiativ til å sørge for at utviklingen i mengden ulovlig dumpet avfall i Nordsjøen overvåkes og tallfestes og melde tilbake til Stortinget hvilke andre grep Regjeringen vil gjøre for å få en slutt på forsøplingen av Nordsjøen.

Forslag fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en plan for opptrapping av skogvernet til 4,6 pst. innen en tidsfrist på 10-15 år. I dette arbeidet må ulike finansieringsformer vurderes, inkludert et skogvernfond.

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringen om å komme tilbake med en sak om styrking av friluftsansjonenes økonomi og andre friluftslivstiltak, bl.a. ved at det i større omfang enn i dag tildeles spillemidler. Tildeling av spillemidler må komme i tillegg og ikke til erstatning for bl.a. midler som tildeles over Miljøverndepartementets budsjett.

Forslag fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet:

Forslag 4

Stortinget ber Regjeringen forsere byggingen av ny trafikkovervåkningssentral i Vardø, som er et sentralt tiltak for å få bedre kontroll med skipstrafikken langs kysten.

Forslag fra Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti:*Forslag 5*

Stortinget ber Regjeringen sørge for at Artsdatabanken blir operativ snarest og senest innen utgangen av 2003.

Forslag fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet:*Forslag 6*

Stortinget ber Regjeringen basere utvidelse av barskogvernet hovedsakelig på prinsippene for frivillig vern og tilpasse ambisjonene for utvidelsen av vernet til disponible midler.

Forslag 7

Stortinget ber Regjeringen om ikke å opprette nytt naturreservat i stort omfang i Trillemarka - Rollag Østfjell i tillegg til den delen av Trillemarka som ble vernet i 2002.

Forslag 8

Stortinget ber Regjeringen gjennomføre en ny evaluering av skogvernet innen 2010 hvor resultatet av arbeidet med frivillig vern blir vurdert. Det forutsettes å trekke inn spisskompetanse på skogtilstand og miljøtilpasset skogbruk i evalueringen, og at samfunnsvitenskapelig kompetanse vurderer selve verneprosessen.

Forslag 9

Stortinget ber Regjeringen benytte reservat som verneform når barskog fredes i forbindelse med nasjonalparker slik at usikkerhet om erstatningsprinsippene unngås.

Forslag fra Fremskrittspartiet:*Forslag 10*

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om at § 17-2 i plan- og bygningsloven - om forbud mot bygging og fradeling i 100-metersbeltet langs sjøen, oppheves.

Forslag 11

Stortinget ber Regjeringen fremme sak om å fjerne de restriksjoner som LNF legger på områder som må betegnes som bebygget.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:*Forslag 12*

Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til virkemidler for hvordan miljøinformasjonslovens intensjoner og rettigheter skal understøttes.

Forslag 13

Stortinget ber Regjeringen om å komme tilbake med en sak om opprettelse av et skogvernfond i forbindelse med Revidert budsjett for 2004.

Forslag 14

Stortinget ber Regjeringen utarbeide en miljøforskrift for skogbruk i forbindelse med revidering av skogloven for å sikre minstekrav i forhold til miljøsertifisering.

Forslag 15

Stortinget ber Regjeringen endre regelverket og snu bevisbyrden slik at i stedet for at myndighetene må bevise at et stoff er skadelig, får industrien ansvaret for å bevise at det ikke er det.

Forslag 16

Stortinget ber Regjeringen, senest i forbindelse med Revidert statsbudsjett for 2004, komme tilbake med en tiltakspakke som innen forbudet trer i kraft i 2005, aktivt medvirker til måloppnåelse og utløsning av enøk-potensialet ved utskifting av lysrørarmaturer med PCB-kondensatorer.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

St.meld. nr. 25 (2003-2004) - om Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand - vedlegges protokollen.

Oslo, i energi og miljøkomiteen, den 19. november 2003

Bror Yngve Rahm
leder

Øyvind Halleraker
ordfører

Vedlegg

Brev fra Landbruksdepartementet v/statsråden til energi- og miljøkomiteen, datert 30. oktober 2003

Vedr. St.meld. nr. 25 (2002-2003) Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand

Det vises til brev av 29.10.2003.

Etter avtale med miljøvernministeren svarer jeg med dette på spørsmålene i ovennevnte brev.

Spørsmål 1 og 2 omhandler Levende skog. Generelt vil jeg minne om at Levende Skog-standardene er forhandlet fram i en konsensusprosess, der en rekke interessenter deltok. Det er frivillig for den enkelte skogeier om vedkommende vil praktisere standardene, og eventuelt også delta i sertifiseringsordninger som er basert på standardene. Landbruksdepartementet og Miljøverndepartementet har deltatt i arbeidet med standardene, men har ingen rolle eller myndighet knyttet til implementering og etterlevelse av standardene, innenfor det systemet som er utviklet med basis i standardene. Justervesenet ved Norsk Akkreditering (under Nærings- og handelsdepartementet) er det norske organ for teknisk akkreditering av sertifiseringsorganene, også de som opererer innenfor skogbruket.

1) Åpenhet i spørsmål om standardene i Levende Skog overholdes

Departementet mener at en konsensusprosess som Levende Skog fordrer åpenhet, likeverd, gjensidig tillit og respekt. Sertifisering knyttet til skogbruk skal være en sikkerhet for at skogen forvaltes på en bærekraftig måte. Hva som til en hver tid vurderes som bærekraftig skogbruk er et resultat av kunnskap, offentlig regelverk og tolkning og praktisering av standardene. I dette perspektivet vil det være størst dynamikk i sertifiseringsopplegget ved praktisering av åpenhet, både i forhold til overholdelse av standardene og i forhold til drøftinger knyttet til partenes tolkning av standardenes konkrete innhold. Samtidig er sertifiseringen bygget opp slik at internkontroll og revisjon skal avdekke om den enkelte skogeier og tømmerleverandør ivaretar og overholder standardene. Ut fra pålegg om å rette opp avvik kan den enkelte berørte eier forbedre sin skogforvaltning. Departementet har forståelse for at dette må innebære en kommunikasjon mellom den som er sertifisert og den som sertifiserer, som i mange tilfelle vil kunne være av intern karakter. Dersom WWFs problemstilling er knyttet til åpenhet og drøftinger om slike spørsmål mellom de opprinnelige partene i Levende Skog er det departementets vurdering at dette bør drøftes mellom disse i den revisjonsprosessen som nå er i gang.

2) Regjeringens virkemidler ifht brudd på standardene

Levende skog-standardene representerer et privat initiativ og kvalitetsikringsopplegg for skogbruk. Kontroll med etterlevelse av standardene er i dagens situasjon i all hovedsak knyttet til sertifiseringsordninger.

Standardene legger til grunn at norsk lovgivning følges, herunder skogbruksloven og forskrifter i medhold av denne. Standardene setter videre flere krav ut over

dette. Et hvert brudd på lovverket vil i prinsippet også være i strid med de standardene som er framforhandlet. På den annen side kan enkelte brudd på standardene være et brudd på standardene alene. Brudd på standardene behandles gjennom internkontroll og revisjoner knyttet til sertifiseringen, noe som bl. a. kan innebære reaksjoner på ulike nivåer innenfor sertifiseringsopplegget.

Brudd på standardene, i den grad dette også er brudd på skogbruksloven, faller inn under skogbrukslovens straffebestemmelser, eventuelt andre relevante bestemmelser for reaksjoner fra myndighetene i gjeldende forskrifter.

Ifb med St.meld. nr. 17 (1998-99) Verdiskaping og miljø - muligheter i skogsektoren foreslo Landbruksdepartementet å fastsette en forskrift om miljøtilpassninger i skogbruket, som i ambisjon for miljøhensyn skulle ligge på nivå med Levende Skog-standardene. Etter signaler fra Stortinget ved behandlingen av meldingen ble dette ikke gjennomført, men spørsmålet om en slik forskrift vil bl. a. bli aktualisert ifb med ny skogbrukslov.

3) Statskog SF og skogvern

Statskog SF er et statsforetak, underlagt utbyttepolitikk og avkastningskrav fastsatt av Landbruksdepartementet. Et hovedpoeng ved omdannelsen fra direktorat til statsforetak i 1993, var at statsforetaksformen skulle bidra til økonomisk effektivitet gjennom økt markedsorientering og forretningsmessig styring. På denne bakgrunn skal Statskog SF derfor på lik linje med private grunneiere i utgangspunktet ha erstatning etter vanlige regler for vern av arealer og til makeskifte.

De siste årene er det imidlertid også klart gitt uttrykk for at Statskog SF gjennom sitt eierskap til store, sammenhengende skog- og utmarksarealer, skal bidra aktivt til å løse ulike typer samfunnsoppgaver, herunder barskogvern. Foretaket har på denne bakgrunn i brev til landbruksministeren med kopi til miljøvernministeren sommeren 2002, tilbudt seg at en del av behovet for vern av uberørte, store skogområder vil kunne dekkes på Statskogs grunn, uten at dette skulle utløse krav om erstatning fra Statskog SF sin side. Foretaket sikter spesielt til produktiv naturskog i fjellnære områder og/eller naturskog i vanskelig tilgjengelig terreng, for en stor del økonomiske nullområder.

Rollefordelingen mellom rettighetshaverne og myndighetene tilsier at miljøvernmyndighetene har ansvaret for å vurdere verneverdiene og fremme forslag til avgrensning av nye områder for barskogvern.

Med dette som utgangspunkt har Statskog SF laget en oversikt over områder i landet hvor det allerede er registrert verneverdier knyttet til store sammenhengende skogområder. Arbeidet har så langt avdekket skogbruksøkonomiske null-områder med et produktivt skogareal på ca. 155 000 daa. Statskog SF arbeider for tiden med å videreføre arbeidet med utgangspunkt i de

resterende områdene som ennå ikke er kartlagt. Arbeidet skjer i nær kontakt med Direktoratet for Naturforvaltning.

Vern av skogbruksøkonomiske null-områder vil ikke utløse krav fra Statskog SF om erstatning av skogbruksverdier. For andre verdier enn de rent skogbruksmessige innenfor disse områdene, vil Statskog SF fortsatt forbeholde seg rett til å kreve erstatning. Det samme gjelder forøvrig også skogbruksverdier og andre verdier i de økonomisk drivbare skogområdene.

I tillegg til ovennevnte bidrar Statskog SF med barskogarealer i forbindelse med gjennomføring av Nasjonalparkplanen.

Det er ut fra ovenstående ikke mulig å sette opp anslag for kostnadsforhold ved utvidelse av barskogvern opp mot 4,6 pst.

4) Forslag til ny skogbrukslov - framdrift

Landbruksdepartementet regner med å sende et utkast til ny skogbrukslov på høring i løpet av november i år. Siktemålet er å legge fram en proposisjon i vårsesjonen 2004.

